

EL QUE ÉS NOU
DEMANA NOVETAT

EL QUE ÉS NOU DEMANA NOVETAT

Elements que marquen la novetat
de la Vida Religiosa

Claret

© Editorial Claret, SAU
Roger de Llúria, 5 – 08010 Barcelona

Imprès a Edim
ISBN: 84-8297-469-6
Dipòsit legal: B. 50.271-2000

Desembre de 2000

INTRODUCCIÓ

La inquietud per donar continuïtat a l'experiència viscuda en el Congrés de Vida Religiosa, realitzat entre els anys 1993-1995 i el desig d'assumir el futur de manera responsable van portar el CEVRE a convocar uns grups de treball d'edats i formació diverses. Se'ns va demanar que ens plantegéssim el tema «El futur de la Vida Religiosa» tenint en compte els objectius següents:

- Reflexionar sobre la transformació que s'ha de produir en la Vida Religiosa en un canvi d'època com el que vivim, per tal de continuar sent una forma radical de viure l'evangeli, interessant i interpel·ladora.
- Trobar noves formes de viure la Vida Religiosa que donin resposta a les demandes dels religiosos i de les religioses joves actuals i que facilitin el pont vers les generacions següents.
- Dibuixar possibles línies d'actuació i fer propostes d'acció concretes que puguin afavorir, des de l'URC, el naixement *d'allò nou*.
- Publicar el treball de reflexió dels grups amb unes orientacions per a l'aprofundiment en l'àmbit de comunitats i congregacions.

L'orientació del treball dels grups es demanava vivencial i així ha estat. Un espai per compartir i reflexionar la pròpia vida i, junts, cercar i somiar un futur per a la Vida Religiosa més esperançador i compromès amb la realitat actual.

El treball es va organitzar pensant en dos cursos escolars, del setembre de 1997 al juny de 1999. Durant aquest període, els quatre grups convocats s'autoorganitzarien per assumir aquest encàrrec. El segon curs la reflexió es va centrar en tres blocs, seguint la mateixa

pauta marcada pel Congrés de Vida Religiosa: Identitat, Comunió i Missió. En cadascun d'ells cal aturar-se en dos possibles apartats:

- a) Quins signes intuïm que configuren el nou model de Vida Religiosa?
- b) Quines conseqüències de tipus estructural es dedueixen d'aquest nou model?

Cada grup tenia un coordinador que es trobava amb la resta de coordinadors de manera periòdica per comentar la feina que s'estava realitzant, la dinàmica establerta i acordar unes línies de treball comunes.

Dels quatre grups formats, tres d'ells eren generacionals, per franges d'edat, i el quart era constituït per superiors i superiores majors:

- Grup 1: de 25 a 35 anys, coordinat per Emili Turú (marista)
- Grup 2: de 35 a 45 anys, coordinat per Marga Bofarull (Sagrat Cor)
- Grup 3: de més de 45 anys, coordinat per Claustre Solé (Companyia de Maria)
- Grup 4: superiors i superiores majors, coordinat per Oriol Tuñí (jesuïta)

Alguns dels grups s'han reunit de manera mensual als vespres, altres han preferit trobar-se alguns caps de setmana durant l'any... Tots els grups hem coincidit en la valoració de les trobades: ha suposat una experiència molt enriquidora i ens ha ofert una possibilitat de reflexionar conjuntament, de gaudir d'un espai on conèixer diversitat d'estils, inquietuds i, sobretot, relativitzar les distàncies entre congregacions i valorar la intercongregacionalitat com a mitjà per afrontar el futur de manera creativa i il·lusionada.

En finalitzar la segona fase, els coordinadors dels grups van tenir una reunió per concretar els passos a seguir en relació amb l'últim objectiu. En aquell moment, es va valorar molt positivament la proposta del document final, presentada pel grup 1.

Se suggeria:

- Trencar l'esquema de treball utilitzat i adoptar una via més integradora dels blocs d'identitat, comunió i missió. Seleccionar

els elements coincidents entre els tres apartats i en tots els grups, i presentar-los com a *Elements que marquen la novetat de la Vida Religiosa*.

- Optar per un estil interpel·lador, vivencial. No caure a pontificar ni repetir el que ja s'ha escrit en els àmbits teòric i teològic sobre la Vida Religiosa, sinó presentar un document més reflexiu i proper a les experiències de la vida quotidiana, que obri interrogants més que no pas doni respostes.
- Publicar la síntesi, però també la totalitat del resum elaborat per cada grup.

La decisió dels coordinadors d'encomanar la redacció final al grup de 25 a 35 anys va ser acceptada; el que ara teniu a les mans és el resultat d'aquest encàrrec. Som conscients que la síntesi s'ha elaborat des de la nostra perspectiva i que les línies de futur de la Vida Religiosa seleccionades tenen la nostra empremta. Segurament això comporta avantatges i inconvenients, però com que es disposa del treball íntegre de cada grup, cadascú pot valorar el nostre encert i alhora fer-ne la valoració pròpia.

Finalment, són set els elements que creiem que marquen la novetat de la Vida Religiosa, que corresponen als apartats del document:

1. Respecte i valoració de cada persona
2. Experiència de Déu
3. Vida comunitària
4. Intercongregacionalitat
5. Mútua interpel·lació religiosos-laics
6. Significativitat de la nostra vida
7. Itinerància i mobilitat

Els set temes tenen la mateixa estructura. Primerament s'exposen les raons per les quals considerem que aquest és un dels elements de novetat de la Vida Religiosa del futur. A continuació, ens plantegem què volem dir amb aquest punt i què és el que nosaltres entenem; ho presentem de manera esquemàtica amb les principals idees, confiant que suggereixin un debat interessant. El tercer apartat correspon a pistes per a l'actuació, un apartat només començat, on cada persona, comunitat i congregació pot afegir moltes més pistes a partir de la seva realitat concreta. Amb el desig que el docu-

ment sigui per a tothom un motiu de reflexió personal i grupal, una oportunitat per replantejar les rutines i inèrcies, igual que ho ha estat per a nosaltres, incloem al final algunes preguntes. Són interrogants que han sorgit en els diferents grups, amb una dosi important d'atreviment, i que ens agradaria que formessin part dels diàlegs de les nostres comunitats.

L'elaboració del document ha suposat per al nostre grup un any més de treball; esperem que la llarga espera no hagi desesperat la vostra paciència i que les expectatives creades vers el document quedin ara satisfetes. El que sí que és cert és que les nostres expectatives respecte del grup de treball estan més que satisfetes i superades. L'elaboració ha suposat una nova ocasió per experimentar que la intercongregacionalitat és possible, ens fa més dinàmics i evangèlics i ens manté desperts davant la injustícia i l'individualisme.

1. RESPECTE I VALORACIÓ DE CADA PERSONA

EL PERQUÈ DEL TEMA

Expressat de diferents maneres, aquest tema ha estat en el rerefons de la reflexió de tots els grups. El grup format per religiosos i religioses de l'àmbit de govern dins la Vida Religiosa trobà particularment significatiu per a ells mateixos que aquest punt hagués tingut una prioritat sorprenent (no pretesa) en les seves trobades. Potser no podia ser altrament, car en tot moment es parlà de la Vida Religiosa com d'un camí capaç d'oferir la realització personal i la felicitat.

A més, s'ha posat en evidència que el respecte i la valoració de la persona humana forma part, d'una manera molt important, de la sensibilitat social d'avui.

Entenem la vocació no pas com un afegit a la pròpia vida *caigut del cel*, sinó més aviat com la invitació del Senyor a la plenitud personal a través d'un determinat camí evangèlic. I aquesta plenitud solament podrà assolir-se des de la base d'un treball constant per tal d'anar creixent dia rere dia en harmonia i equilibri personals.

D'altra banda, percebem que el moment actual, en què estem vivint una crisi global de civilització, demana persones fermes, capaces de viure en situació de canvi gairebé permanent i d'orientar-se des de criteris propis. Algunes situacions problemàtiques ens alerten que no sempre és fàcil viure d'aquesta manera a causa de:

- activismes trepidants que valoren més el *fer* que el *ser* de la persona; en vincular-se la identitat al fer, s'origina una crisi d'identitat quan aquest manca o no funciona;

- fenòmens de dissolució en el grup o de gregarisme, que despersonalitzen;
- mecanismes de compensació alienants.

Fomentar un respecte adequat envers la persona del religiós i de la religiosa i valorar-la ens sembla que, en el nostre context, vol dir el següent:

Creixement personal vers l'autonomia

- Partint de la perspectiva que les persones posseïm una identitat dinàmica, no donada d'una vegada per sempre, cal afavorir processos que condueixin a un coneixement personal més gran, i també a la maduresa i a l'autonomia pròpies de persones adultes.
- Davant la temptació de produir vocacions *clòniques*, tot imposant models estereotipats, cal desvetllar potencialitats personals en el si del marc comunitari i al servei del Regne, sense permetre que la institució ofegui la persona.
- La publicitat tendeix a identificar vida feliç amb absència de problemes, o amb evasió, quan aquests es presenten. L'evangelí ens ensenya a conviure amb el conflicte, i per això ens eduquem per afrontar els problemes i assumir les frustracions.

Tenir i dur a terme un somni, membres d'una institució

- En el període d'iniciació a la vida adulta, resulta molt important la capacitat de somiar, i també la de donar compliment a aquest somni. En el fons, es tracta de respondre's la pregunta: *Què faré amb la meua vida?* Per a qui és capaç de tenir un somni, això té una gran influència motivadora; els qui el traeixen, en canvi, tot i poder tenir èxit, tard o d'hora sentiran que les seves motivacions i bons propòsits s'esvaeixen.
- La gent jove, en el seu intent de construir una vida coherent amb el seu somni, utilitza una *moratòria psicosocial*: endarrereix els seus compromisos de persona adulta, la qual cosa li permet experimentar i definir millor el seu somni i la manera de viure'l.

- Les famílies religioses, com a institucions, haurien de ser conscients d'aquesta necessitat personal de tenir i dur a terme un somni, sense cloure prematurament aquesta *moratòria psicossocial* solament en funció de les necessitats o urgències institucionals.
- Val a dir que el que s'està posant en dubte no és el treball en si (no parlem de gent còmoda o desvagada), sinó el com es treballa. Les quantitats caldria marcar-les en funció de les possibilitats de cada persona; de vegades s'imposen com a normals i virtuoses ritmes que deshumanitzen, i els aplaudim.

Capacitat de comunicació

- Fomentar tot allò que signifiqui habilitats per al diàleg, el treball en equip, la comunicació en l'àmbit emocional, més enllà dels conceptualismes.

Obertura a l'entorn i a la novetat

- Les institucions acostumen a produir *cercles culturals* tancats, amb uns costums, un llenguatge, uns ritus, etc. La inculturació de l'evangeli demana obrir-se a l'entorn social i cultural, i encarnar-s'hi.
- Si entenem la pròpia vida com un procés no acabat mai del tot, aleshores comprendrem que cal restar oberts a la novetat que ens ofereix el dia a dia, fent l'esforç d'anar-nos resituant davant les noves situacions que se'ns presenten. El tancament mental, la rigidesa ideològica no són sinó búnquers artificials de resistència davant l'inevitable canvi propi del creixement.

Signes d'humanitat

- A diferència d'altres èpoques, avui en dia els signes que fan referència a *qualitat humana* ens sembla que són fàcilment valorats per les persones que ens coneixen; molt més, sens dubte, que altres signes que remetent a valors *transcendents*. Això ens recorda que és impossible esdevenir *signes de l'evangeli* sense ser alhora *signes d'humanitat*.

PISTES PER A L'ACTUACIÓ

- ▶ Promoure l'acompanyament personal i comunitari.
- ▶ Incloure en la formació inicial i permanent la formació afectivosexual, en l'autoestima, en l'aprofitament de les pròpies potencialitats, per saber afrontar situacions de crisi i conflicte.
- ▶ Superar estructures infantilitzants (en la formació i en maneres d'exercir l'autoritat) i proteccionistes, especialment envers la dona.
- ▶ En la formació, posar l'accent en la llibertat, mai en la submissió.
- ▶ Facilitar que les persones puguin dur a terme el seu somni, sense aclaparar-les prematurament en responsabilitats institucionals. Cercar l'equilibri en el diàleg entre el carisma personal / carisma institucional.
- ▶ Reconèixer en la pràctica que la diversitat personal és un enriquiment i que pretendre uniformar és una pèrdua; no partim, doncs, de *models de perfecció* abstractes, sinó de la realitat de processos personals diferents.
- ▶ Fomentar tot allò que contribueixi a harmonitzar la vida de les persones, més que no pas engrandir un activisme sense sentit, encara que de vegades aquest se sublimi des d'una espiritualització enganyosa.
- ▶ Respectar la necessitat i el dret dels religiosos i de les religioses a mantenir relacions d'intimitat amb altres persones.

PER A LA REFLEXIÓ I EL DIÀLEG

- Quins mitjans són els que més m'han ajudat o m'ajuden actualment en el meu creixement personal?
- Què entenc per acompanyament personal i/o comunitari? En què ens poden ajudar? Com continuar promovent-los?
- Trobo en el meu entorn estructures que infantilitzen? Què hauríem de fer per superar-les, en cas que existeixin?
- Em reconec a mi mateix com a víctima d'un activisme sense sentit? Si pensem que l'activisme no és sinó un símptoma: què s'hi amaga darrere?

- Com visc les relacions d'intimitat i d'amistat amb altres persones?
- A propòsit del diàleg persona/institució: com l'entenc i el visc? ¿Es tracta de desenvolupar un determinat rol com si aquest fos preexistent, d'emmotllar-se al col·lectiu, o més aviat d'aportar al grup la pròpia manera de ser com a do, com a novetat?
- El paper de la dona en l'Església no es correspon amb el que té a la societat: què podem fer per continuar avançant en aquest camí, en les nostres famílies religioses i en el nostre entorn més immediat o més llunyà?
- Quins gestos concrets faran de nosaltres *signes d'humanitat*, primer per a nosaltres mateixos, però també per als qui ens envolten?
- Hi ha aspectes de creixement personal en els quals caldria oferir més formació? Quins?

2. EXPERIÈNCIA DE DÉU

EL PERQUÈ DEL TEMA

Els religiosos i les religioses diem de nosaltres mateixos que som persones amb un projecte de vida inspirat en l'evangeli, projecte que ha nascut i es manté gràcies a una relació personal amb aquell qui crida: el Déu de Jesucrist.

Tots els nostres documents així ho expressen; sovint ens repetim que, sense aquesta dimensió d'experiència, a la nostra vida li manca profunditat i sentit. Amb tot, reconeixem també, amb el profeta, que de vegades abandonem les fonts de l'aigua viva per anar a cercar aigua de cisternes esquerdades, que no ens satisfan en plenitud. En comptes de perforar la realitat, lloc habitual del nostre encontre amb el Senyor, aquesta se'ns converteix en barrera i meta.

Testimoniem allò que som i allò que vivim. I en una societat com la nostra, en la qual es perceben molts signes que fan intuir una enorme set de transcendència, s'espera de nosaltres que siguem companys i companyes de camí, compartint una recerca que sabem no acabada mai del tot.

Viure l'experiència de Déu per part de religiosos i religioses, ens sembla que, en el nostre context, vol dir el següent:

Passió per Jesucrist

- El nostre Déu té un rostre: Jesucrist. És a ell en persona i al seu projecte que es remet la Vida Religiosa. Com els seus primers deixebles i com tots els qui ens han precedit en aquest camí d'e-

vangeli, volem ser seguidors seus, apassionats per ell i seduïts pel seu pla, la utopia del Regne, pel qual val la pena viure i morir.

Espiritualitat encarnada

- L'encarnació del Fill de Déu ens ha ensenyat que solament se salva allò que s'assumeix. Jesús de Natzaret no ha promogut espiritualismes alienants que provoquen una evasió de la realitat; ben al contrari, s'ha encarnat en la realitat i l'ha convertida en lloc de la trobada amb ell. No es tracta, doncs, de fugir del món per trobar-se amb Déu, sinó que reconeixem el món com el lloc habitual on se'ns manifesta.
- Esdevenen llocs privilegiats d'aquesta trobada l'eucaristia, els altres sacraments i la paraula de Déu; però, alhora, la feina quotidiana, els esdeveniments aparentment insignificants, la trobada amb les persones, especialment aquelles que com a societat marginem, es converteixen en font de la nostra espiritualitat.

Autenticitat, no pas ritualismes

- En el nostre compartir i en la nostra pregària comunitària procurem evitar la hipocresia i l'engany dels ritualismes buits, sense cor, que el Senyor denuncià. Sentim una forta crida a l'autenticitat personal, i evitem d'amagar-nos rere formulismes justificadors.

Discerniment com una actitud de vida

- Justament perquè volem per a nosaltres una espiritualitat encarnada, reconeixem que la voluntat de Déu sobre nosaltres se'ns va manifestant a mesura que avancem pel camí que anem descobrint. Això demana viure amb els ulls molt oberts a nosaltres mateixos i a les persones i a la realitat que ens envolten, tot cercant-hi les petjades del Déu de la vida.
- Actituds bàsiques seran l'obertura de ment i de cor, i també el diàleg amb les altres persones de la comunitat, en recerca honesta, com nosaltres mateixos, de la voluntat del Senyor.
- Parlem de la pràctica del discerniment no com d'un exercici per

a ocasions en què s'han de prendre decisions extraordinàries, sinó com a *actitud de vida*: fer-la habitual en la nostra vida personal i comunitària.

PISTES PER A L'ACTUACIÓ

- ▶ Aprendre a equilibrar i harmonitzar la vida, tot donant a aquesta dimensió d'experiència de Déu l'espai que li correspon.
- ▶ Emprar mitjans adequats perquè ens acostumem a viure una espiritualitat encarnada, en atenció a la manifestació del Senyor en la vida quotidiana.
- ▶ Ajudar-nos a desemmascarar falsos espiritualismes rere els quals poden amagar-se justificacions personals o institucionals; cal no usar el nom de Déu en va...
- ▶ Superar determinats models espirituals que més aviat ofeguen i anul·len la persona: el do de Déu es manifesta en l'oferiment de la llibertat i en l'ús de les pròpies capacitats, començant pel seny.
- ▶ Compartir en comunitat el nostre itinerari de creixement personal en la fe, com un ajut mutu en el camí de seguiment del Senyor a què ens hem compromès.
- ▶ Practicar en comunitat el discerniment de manera habitual: dotar-se dels mitjans per aprendre a fer-ho, i donar-se el temps necessari per a la pràctica sistemàtica.
- ▶ Adoptar formes de pregària comunitària adaptades a la missió de la comunitat: una pregària que neix de la vida, i que ens hi retorna per comprometre'ns.
- ▶ Fomentar el diàleg interreligiós en la nostra recerca del Déu de la vida, particularment a través del coneixement mutu, la confiança, el respecte, el perdó, la pregària compartida...

PER A LA REFLEXIÓ I EL DIÀLEG

- «Quan ja no ens omple l'experiència de Déu, cerquem de substituir-la per l'ego institucional: els èxits numèrics, l'activisme i

l'eficàcia reconeguts, l'extensió de la presència i notorietat públiques, la difusió social dels propis emblemes... com si fos un partit i una ideologia, no una vida que s'alegra de compartir el que ha descobert i simplement ho proposa als altres.»

- Com em sento davant aquesta afirmació? M'hi identifico? Per què?
- Quina resposta em sembla que estem donant a la gran set de transcendència que descobrim en el nostre entorn social? Vivim també nosaltres una *crisi d'espiritualitat*?
- Quin lloc ocupa *l'experiència de Déu* en la meua vida? Qui és realment *Déu* per a mi?
- Quins són els mitjans que experimento com a més importants en el meu camí personal de creixement en la fe?
- Estic satisfet amb les formes de pregària de la meua comunitat?
- Per què? Com podríem millorar-les?
- Com podríem ajudar-nos en comunitat perquè el discerniment esdevingués una *actitud de vida* habitual?
- Què entenc jo com a *espiritualitat encarnada*? Què podria ser un *espiritualisme alienant*?

3. VIDA COMUNITÀRIA

EL PERQUÈ DEL TEMA

La Vida Religiosa, en alguns moments de la seva història, s'ha anat articulant al voltant d'algun dels seus elements nuclears, que n'ha esdevingut eix vertebrador: així ha passat amb la missió o la pregària, per exemple. Així passa avui en dia amb la vida comunitària, que pren un clar protagonisme en l'opció per la Vida Religiosa.

Trobem la font de la nostra fraternitat en la maternitat/paternitat de Déu, el qual és, en si mateix, comunitat. A més d'aquesta fonamentació teològica, reconeixem que la vida comunitària ofereix una resposta vàlida als homes i dones d'avui: la vida fraterna esdevé un àmbit molt adequat per a unes relacions personals enriquidores, com desitgen ardentment moltes persones, però alhora resulta contracultural en potenciar la coresponsabilitat i proposar alternatives a l'individualisme.

La vida comunitària, en efecte, en presentar-se amb senzillesa com un àmbit d'acolliment, oberta, com un lloc de relacions humanitzadores, fa una mica més significatiu el conjunt de la Vida Religiosa.

A l'interior de les congregacions mateixes ens trobem que l'element comunitari esdevé cabdal per als religiosos i les religioses joves, els quals no solament es troben sovint en minoria, sinó també mancats de *generacions pont*. Si a això afegim la seva pròpia sensibilitat de gent jove, que, com és normal, tenen la seva manera d'entendre i viure les relacions, el grup, l'obertura... aleshores comprendrem que el futur de moltes famílies religioses es juga en la qualitat de la vida comunitària.

Viure la comunitat per part de religiosos i religioses, ens sembla que, en el nostre context, vol dir el següent:

Comunió de vida

- Les nostres biblioteques són plenes de llibres amb bellíssimes descripcions de la vida comunitària. Potser és hora de subratllar amb força que es tracta de créixer en comunió de vida, més que no pas d'idees: compartir la fe, la pregària, la festa...
- Tal vegada es tracti de comprometre's seriosament en canvis interns, conscients que els canvis estructurals no solucionen res, si l'únic que fem és traslladar vells esquemes a nous habitatges.

Àmbit de creixement personal

- Les persones membres d'una comunitat se senten coresponsables del procés de cadascuna d'elles i viuen en la voluntat d'acompanyar-se mútuament.
- Moments privilegiats per a exercir aquesta coresponsabilitat poden ser: la pregària compartida; l'escolta en comú de la Paraula de Déu; el discerniment viscut com una actitud de vida en diàleg amb la realitat i en confrontació amb l'evangeli, amb la vida de la gent senzilla...

Comunitats llar

- La paraula *llar* evoca ràpidament un clima de familiar naturalitat on regnen la confiança, la comunicació, la llibertat interior, un clima que no esdevé asfixiant. Qualificar la vida comunitària vol dir potenciar aquestes qualitats en les condicions pròpies de la missió confiada a cada comunitat, sense caure en la ingenuïtat de pensar que la vida comunitària millora en funció proporcional del temps que hom passa plegats.
- La llar, a diferència del somni d'un *niu* protector i egoista, projecta cap a fora i comparteix amb altres persones les coses més bones que es viuen en el seu interior.

Comunitats per a la missió

- La comunitat no existeix per a si mateixa, per això es configura en funció de la seva missió, tot conjugant la unitat amb la

diversitat de compromisos que s'assumeixen en nom de la mateixa comunitat.

- La comunitat en missió viu el pluralisme no com una dificultat per a l'organització comunitària, sinó com una riquesa que cal salvaguardar, testimoniatge de l'esforç per equilibrar la resposta al carisma personal i al carisma de la congregació.

El que és nou demana novetat

- Les intuïcions per al futur solament podran realitzar-se des del compromís per concretar i ser creatius. I la novetat de la Vida Religiosa suposa estar contínuament en camí, en permanent transformació, a l'escolta de la invitació del Senyor.
- El que és nou demana novetat. I cal audàcia per arriscar-se. L'experiència de posar vi nou en bótes velles ja està prou explicada pel mateix Jesús.
- Dos importants signes de fraternitat per al futur entenem que són: d'una banda, la inserció, que expressa la proximitat i comunió amb les persones que queden al marge; i, de l'altra, la recerca de formes de vida comunitària compartida, sigui amb altres religiosos o religioses, amb seglars, ecumènica, amb grups marginals, etc.

PISTES PER A L'ACTUACIÓ

- ▶ Propiciar estructures que facilitin la comunicació de vida (nombre de persones, disponibilitat de temps, etc.), i també mecanismes que afavoreixin relacions cordials i respectuoses.
- ▶ Diferenciar els espais de treball/missió i l'habitatge comunitari, per tal que la comunitat pugui disposar de llocs més adients per a la trobada, en comptes de facilitar la dispersió o la fugida.
- ▶ Tendir a la constitució de comunitats el marc físic de les quals sigui com el de les famílies senzilles, inserides en els barris, amb habitatges petits, etc.
- ▶ Reconèixer de fet, amb normalitat, la possibilitat i la conveniència de la coexistència, en el si d'una mateixa província religiosa, de comunitats en contextos i amb ritmes diferents, d'acord amb la realitat de l'entorn i les necessitats de les persones membres de la comunitat.

- ▶ Donar prioritat, a l'hora de constituir les comunitats apostòliques, a la construcció de la vida comunitària per sobre de l'equip de treball.
- ▶ Fomentar experiències comunitàries noves: intercongregacionals, amb seglars, etc.
- ▶ Afavorir la formació i el compartir entre superiors i superiores majors a propòsit d'aquest tema, ja que considerem de la màxima importància poder disposar d'un lideratge adequat a les noves realitats que van apareixent.
- ▶ Reflexionar en el si de les comunitats com es viu l'equilibri entre l'autonomia personal i el sentir-se responsables els uns dels altres, evitant tant l'individualisme indiferent com el control obsessiu de les altres persones.

PER A LA REFLEXIÓ I EL DIÀLEG

- Com valoro el grau de comunicació que es dona en la meua comunitat?
- Com qualificaria la meua pròpia comunicació amb les altres persones de la comunitat?
- De quins mitjans podríem dotar-nos, la comunitat, per créixer en comunicació de vida?
- Em sento acompanyat/da per la meua comunitat? Em resulta la comunitat un lloc de creixement humà i espiritual?
- Tinc la impressió que la meua comunitat és un signe de fraternitat en el seu entorn?
- Resulta atraient la nostra vida per a la gent jove? Per què?
- Quin espai deixem en la nostra vida comunitària per a la creativitat i la innovació?
- Podríem identificar l'origen de l'actual interès per una major qualitat en la vida comunitària? Signe dels temps? Característica cultural del jovent? Dificultats en la vivència del vot de castedat? Individualisme creixent?...

4. INTERCONGREGACIONALITAT

EL PERQUÈ DEL TEMA

Si bé aquesta qüestió ha estat molt present en tots els grups, ha estat especialment en el dels religiosos i les religioses joves que ha suscitat una adhesió més gran. Hi ha contribuït, sens dubte, la formació inicial, compartida per bastants congregacions des de fa alguns anys. Però la pròpia experiència dels grups tot al llarg de dos anys de trobades periòdiques n'és l'element essencial. Més enllà del treball dut a terme, les persones s'han trobat en un àmbit on han pogut compartir la fe i l'amistat: hom reconeix que ha servit per ampliar visions; per encoratjar-se mútuament; per mantenir-se *desperta*...

La Vida Religiosa es presenta en el si de l'Església com un precós mosaic, ric en la seva diversitat carismàtica. Avui, a més d'apreciar el valor de la diferència, ens compremem com a complementaris, i tendim a subratllar més allò que tenim en comú en comptes de traçar fronteres o accentuar particularismes.

En una època en què la Vida Religiosa es reconeix poc significativa, el nostre compartir congregacional d'obertura, de treball en equip, de voluntat d'estendre l'evangeli, no hauria de ser tot plegat un signe més important que no pas les nostres petites parcel·les...?

El Senyor ens convida a llegir els signes dels temps. ¿Com interpretem el descens numèric en les nostres famílies religioses? ¿No hi podríem reconèixer una invitació del Senyor a confiar menys en les forces de cada congregació i a fer un camí d'humil recerca, els uns vora els altres, en un camí més eclesial i no tant *egocèntric*?

Viure la intercongregacionalitat per part de religiosos i religioses, ens sembla que, en el nostre context, vol dir el següent:

Superar els propis límits

- Produeix tristesa reconèixer que entre nosaltres s'han donat casos de rivalitats o desconfiances, com si treballéssim per a senyors diferents...
- Ens sentim cridats a superar vells recels, protagonismes o la subtil temptació del poder i de la imatge pública —tan lluny, tot plegat, de la paràbola evangèlica.

Diàleg i cooperació

- Però alhora és causa d'alegria constatar múltiples camps en els quals trobem famílies religioses que, ben coherentment amb l'evangeli professat, fan opció pel diàleg i la cooperació.
- A més de les bones relacions *institucionals* a diferents nivells, entenem que hauria d'esdevenir normal un estil de relació entre comunitats d'un mateix context (barri, zona, etc.).

Valoració de la diversitat

- Valorem les nostres diferències com a font d'enriquiment: congregacions masculines i femenines; clericals i laïcals; monàstiques i apostòliques. Cadascú aporta el seu propi matís a la vida de la comunitat eclesial.

Compartir missió apostòlica

- Recents col·laboracions intercongregacionals ens diuen que és possible crear noves presències que, altrament, potser haguessin resultat inviables. Religiosos, religioses i laïcs es troben en una missió compartida al servei de l'evangeli.
- Sense necessitat de recórrer a la fundació d'obres noves, l'oferta d'algunes congregacions religioses, a partir de llocs on tenen una presència exclusiva, pot esdevenir també un interessant inici de treball intercongregacional.

Compartir vida comunitària

- Persones provinents de famílies religioses diferents es troben per dur endavant un projecte comunitari sota un mateix sostre. Potser no és una proposta per a tothom. Potser cal començar per passos previs. Però si sentim que és el mateix Senyor qui ens convida a fer camí... convindrà no posar-hi resistència!

PISTES PER A L'ACTUACIÓ

- ▶ Continuar potenciant la formació intercongregacional, tot situant el propi carisma en un context de comunió eclesial.
- ▶ Participar activament en les trobades proposades des dels diferents organismes de l'URC.
- ▶ Potenciar la participació en grups de reflexió i discerniment.
- ▶ Fomentar la trobada de les comunitats més properes entre si: comarques, zones, barris, etc.
- ▶ Establir mecanismes que facilitin l'apropament de famílies religioses de carismes similars.
- ▶ Afavorir l'acostament entre congregacions de tradició monàstica i les anomenades de *vida activa*.
- ▶ Col·laborar en projectes comuns, ja sigui provinents d'alguna iniciativa col·lectiva o bé de l'oferiment de congregacions que desitgen obrir-se a d'altres.
- ▶ Posar en marxa alguna comunitat intercongregacional. Establir processos que permetin néixer, acompanyar i avaluar noves experiències.
- ▶ Coordinar-se per al funcionament d'infermeries i residències per a religiosos i religioses grans, amb la possibilitat d'atendre també persones seglars.

PER A LA REFLEXIÓ I EL DIÀLEG

- Quina experiència tinc del compartir intercongregacional? Reconec en mi o en la meva congregació frens, traves, prejudicis en aquest camp?
- Davant el descens numèric de les congregacions, ¿és millor tendir cap a unitats administratives més grans, o bé pensar en col·laboracions intercongregacionals en àmbits locals?
- El vigor del propi carisma, ¿ens ajuda en la nostra missió eclesial, o ens resulta una dificultat per ampliar visions?
- ¿Hi ha alguna iniciativa concreta que puguem proposar en el nostre entorn més immediat per tal d'avançar en aquest camí de compartir?
- ¿Considerem que hi ha alguna proposta que valdria la pena de passar al nostre govern provincial i/o a l'URC?
- ¿Com podem afavorir que els diferents organismes de l'URC se sentin recolzats i obtinguin una resposta més activa de les diferents persones i comunitats?
- ¿M'imagino una comunitat intercongregacional? Quines característiques hauria de tenir? Com s'hauria de preparar, posar en marxa, acompanyar?

5. MÚTUA INTERPEL·LACIÓ RELIGIOSOS-LAICS

EL PERQUÈ DEL TEMA

Com a religiosos i religioses som conscients que formem part de l'Església. Amb el Concili Vaticà II, entenem l'Església com a poble de Déu, i en aquesta ens situem des de la perspectiva de l'eclesiologia de la comunió, on no es tracta d'una competència per la supervivència des de les diferents vocacions, sinó de la valoració de la riquesa que uns i altres aportem, cadascun amb la pròpia vivència de l'evangeli. En aquest sentit, ens sembla que la interpel·lació mútua (més que simple col·laboració) entre religiosos i laics, és un signe concret que no ens quedem només en paraules. Testimoniem així la vigència d'aquesta eclesiologia.

El nostre diàleg amb els laics, que ens fa superar inèrcies clericals i posicions de privilegi, mostra el rostre d'una Església de diàleg, capaç d'obrir-se a la realitat que l'envolta per tal d'esdevenir llevat en la pasta.

La nostra obertura als laics no l'entendem de manera unilateral. No és un simple fer-los partícips dels dons que hem rebut, com qui està en possessió d'una veritat que ha de transmetre. Volem subratllar aquí que, des de la seva visió i vivència diferents, els laics ens enriqueixen, ens ajuden a aprofundir el carisma. És, doncs, una interacció fecunda. Perquè el nostre carisma no és propietat nostra: és un do de l'Esperit Sant a l'Església i no pot quedar tancat en la vivència que en fem com a religiosos i religioses. No podem controlar l'Esperit Sant. Els laics tenen una paraula a dir, una lectura vivencial del carisma a aportar a l'Església i a nosaltres mateixos.

Entendre el carisma d'aquesta forma dinàmica en què religiosos i laics l'enriqueim i l'aprofundim ens fa més sensibles i més capaços de situar-nos en el món plural en què vivim. En aquest sentit, podem dir que ens humanitza.

D'altra banda, cada cop tenim més experiència reeixida de compartir missió i espiritualitat amb els seglars. No es tracta, doncs, d'una hipòtesi de treball: la realitat concreta confirma que efectivament hi ha un enriquiment mutu.

Potenciar la mútua interpel·lació entre religiosos i laics, ens sembla que, en el nostre context, vol dir el següent:

Valoració de la vocació del laïcat

- Amb l'ecclesiologia de la comunió superem un model eclesial caduc que posava l'èmfasi en les vocacions clerical i consagrada. Des d'aquesta sensibilitat eclesial actual, tan genuïnament evangèlica, considerem que totes les persones cristianes som cridades a la radicalitat del seguiment de Jesús, cadascuna des de la seva vocació particular. Així, els laics tenen el seu propi lloc, un lloc que no ve pas definit per negació d'altres vocacions.
- Constatem que, sovint, la nostra sensibilitat envers els laics ha tingut com a detonant la manca de vocacions dins les nostres institucions. Amb tot, reconeixem en aquesta *manca* un signe de l'Esperit, que ens obre a camins nous. Per tant, en parlar de «mútua interpel·lació religiosos–seglars» no volem dir *usar* els laics per tancar forats on nosaltres no arribem. La vocació dels laics té pes i valor per si mateixa, i és des d'aquí que ens Enriqueim mútuament.

Vivència del carisma des del laïcat i des de la vida consagrada

- El carisma amb què l'Esperit Sant ha enriqueit l'Església a través dels nostres fundadors no és patrimoni exclusiu de les persones consagrades. No podem pretendre reduir-lo a la nostra interpretació ni a la nostra vivència: és un do que va més enllà de nosaltres mateixos.
- Tenim, doncs, una vocació carismàtica comuna: uns la vivim com a persones consagrades, d'altres com a laics. ¿No suposa

això replantejar-nos quin és l'estatut dels laics en els nostres instituts, perquè n'esdevinguin així *membres de dret*?

Mútua interpel·lació

- Quan parlem de mútua interpel·lació, entenem que la comunicació i l'enriquiment és d'ambdues parts, en una doble direcció: religiosos i laics.
- No es tracta, per tant, que com a persones consagrades pensem i marquem les línies de la col·laboració, la vivència carismàtica i la funció del laïcat sense comptar amb ells. Perquè valorem realment la seva vocació, som conscients que la interpel·lació suposa diàleg, crear camí junts en anar avançant. No volem tenir respostes prefabricades, ni propostes a fer-los que no siguin decidides conjuntament.

Què compartim?

- Per circumstàncies diverses, com ara la necessitat de personal en les nostres obres i la major facilitat per al compartir, anem fent passos significatius en el compartir la missió amb els seglars.
- Entenem que la mútua interpel·lació inclou compartir la missió, però va més enllà: suposa també compartir el carisma, l'espiritualitat, la vida. En definitiva, l'enriquiment mutu passa per les diferents dimensions de la vida.
- En aquest sentit, l'èmfasi en el nostre compartir haurà de raure més en la vida que no pas en la pròpia institució.

PISTES PER A L'ACTUACIÓ

- ▮ Replantejar conjuntament llenguatges i símbols que potser han quedat encarcerats i han perdut significativitat actual.
- ▮ Incloure en la formació inicial i permanent el coneixement i la valoració de les diferents vocacions eclesials. Aprendre a treballar en equip.
- ▮ Integrar els laics fins i tot en els òrgans de govern: especialment els que afecten la missió, però també els que afecten la vida, el carisma, la institució (capítols provincials, prioritats de la Província, formació en el carisma...).

- ▶ Avaluar conjuntament, des de criteris evangèlics, la conveniència de mantenir les nostres institucions. No ens *desprenguem* d'institucions que no considerem prou evangèliques i *les passem* als laics: si no són evangèliques o d'acord amb el carisma per a nosaltres, tampoc no ho són per a ells...
- ▶ Aclarir i acceptar diferents maneres de participació: com a *assalariats*, com a voluntaris; de la missió, del carisma...
- ▶ Participar com a persones consagrades en institucions que no ens són pròpies, sinó d'iniciativa laical.
- ▶ Impulsar formes de vida comunitària compartida entre religiosos i laics.
- ▶ Viure en infermeries o residències per a gent gran en les quals hi hagi tant persones consagrades com persones laiques.

PER A LA REFLEXIÓ I EL DIÀLEG

- A part que intel·lectualment pugui estar-hi més o menys d'acord, com em sento quan es diu que el carisma no és propietat de les persones consagrades, i que els seglars tenen coses a dir-me?
- La sensibilitat eclesial ha anat avançant en el reconeixement de la vocació dels laics. Quin ha estat el meu recorregut en la constatació del seu valor i la seva riquesa? ¿Considero realment que la interpel·lació amb els laics m'enriqueix?
- Quins elements, visions o perspectives aporten els laics a la meva pròpia vivència de la consagració?
- ¿Ens hem plantejat com a comunitat quina és la nostra obertura als laics? ¿Podem concretar-ne els espais, la comunicació, el compartir?
- ¿Com valoro la possibilitat d'intentar formes de vida comunitària compartida amb els laics? M'il·lusiona? Em decep? Em suscita pors?
- La incorporació dels seglars en la vida activa de la missió evangelitzadora de l'Església, ¿deixa els religiosos i les religioses sense una identitat clara? Per què?

6. SIGNIFICATIVITAT DE LA NOSTRA VIDA

EL PERQUÈ DEL TEMA

A diferència d'altres èpoques en què la Vida Religiosa ha esdevingut significativa per a moltes persones en funció dels serveis que duia a terme, avui en dia, quan molts d'aquests serveis són assegurats per l'Administració pública o altres entitats civils, alguns religiosos i religioses senten que la seva vida *perd significat*. En una societat plural i complexa, la Vida Religiosa ha perdut protagonisme, i s'ha fet pràcticament *invisible*.

Tot i reconèixer en aquests fets una invitació a anar a l'essencial de les nostres vides, roman una qüestió de fons vinculada a la identitat de la Vida Religiosa, que potser mai no pot ser resposta totalment...

S'ha dit que la Vida Religiosa hauria de ser com una mena de *teràpia de xoc* per a la resta de la comunitat eclesial, a qui hauria d'interpel·lar des de la qualitat de la seva vida i la radicalitat dels seus compromisos. Aquest és el tipus de *significació* que volem per a nosaltres mateixos, des de la humilitat de les xifres actuals de la Vida Religiosa i la limitació de persones que ens descobrim sovint amb poca generositat i insuficient audàcia.

Si aquesta *teràpia de xoc* cal aplicar-la també a l'entorn social més ampli, ¿com es farà entendre la Vida Religiosa en un context secularitzat com ara el nostre? Si en la societat s'està produint un canvi de paradigma, ¿com hauran de ser les nostres comunitats perquè resultin significatives en aquesta *nova* societat que està naixent?

Treballar perquè la nostra vida esdevingui significativa en el nostre context, ens sembla que vol dir el següent:

Parlem de normalitat

- La nostra experiència quotidiana ens revela que moltes persones se senten interpellades quan descobreixen en nosaltres persones *normals*, que no necessiten fer rareses per esdevenir significatives. No deixa de ser curiós que avui en dia la *normalitat* sigui un signe per als nostres contemporanis...
- No ens reconeixem com a membres d'un *estat de perfecció*, sinó com a persones que se senten fascinades pel missatge de Jesús i cridades a seguir-lo amb un estil de vida ben concret, tot intentant assumir amb sinceritat i sense pors les pròpies limitacions.
- La Vida Religiosa, que és majoritàriament femenina, se sent compromesa per anar *normalitzant* el paper de la dona en el si de la societat i de la comunitat eclesial. Si bé el seu protagonisme ha anat avançant força en la societat, no sentim el mateix en parlar de l'Església. Vet aquí, doncs, un repte cada vegada més important per afegir un plus de significació a les nostres vides, que caldrà afrontar seriosament i audaçment.

La interpel·lació de la coherència

- En la nostra societat de la informació i de les comunicacions sense gairebé límits, els discursos resulten sovint paraules que s'emporta el vent. Ens sembla que ens farem entendre no tant a còpia de paraules com per la capacitat de suscitar interrogants amb la nostra vida. Davant moltes persones cansades de paraules sense sentit i promeses buides, es tracta d'intentar ser coherents amb el missatge que anunciem, de manera que amb la nostra manera de viure i treballar es pugui suscitar la pregunta sobre les nostres motivacions més fondes. Fem clarament opció per una transmissió de l'evangeli prioritàriament per *contagi*, per *osmosi*.
- La crida, doncs, és a estar atents a les necessitats del nostre món, i anar donant respostes des de la coherència amb els valors que proclamem; no en la recerca de reconeixement públic o de prestigi, sinó mes aviat fent nostra la perspectiva de les perso-

nes empobrides. Ens sembla que aquest és un camí molt d'acord amb l'evangeli, per fer més entenedor el missatge de Jesús.

Anar a l'essencial

- Ben conscients que les nostres vides solament esdevindran evangèlicament significatives si parteixen de la passió i la seducció per la persona de Jesús i el seu missatge, assumim la nostra responsabilitat personal en un camí de creixement interior. Ritmes de vida frenètics poden conduir-nos insensiblement a una superficialitat i un nerviosisme que produeixen incomoditat i malestar en un mateix i en el propi entorn.
- Cal la gosadia de rellegir i recrear el nostre carisma en l'avui i l'aquí que ens corresponen de viure, per tal d'anar ben a les arrels, a allò que és essencial i no tant fruit d'un determinat moment històric.

Signes de comunió

- Ja hem assenyalat anteriorment, en parlar de la vida comunitària, la importància del testimoniatge comunitari per a la significativitat de la Vida Religiosa, molt especialment per al jove. Un jove seglar que participava en el Capítol General d'un institut religiós masculí afirmava: *Trobo religiosos formidables, però no comunitats.*
- La persona, la comunitat, però també el conjunt de les nostres institucions com a tals, són cridades a transparentar els valors evangèlics que les fonamenten; altrament, potser transmetem missatges del tot ambigus.

PISTES PER A L'ACTUACIÓ

- ▮ Revisar el nostre vocabulari, tot sovint incomprensible per a d'altres persones; cercar nous símbols per a transmetre adequadament avui valors de sempre de la Vida Religiosa.
- ▮ Entrar en diàleg seriós i profund amb la cultura contemporània, per una inculturació de l'evangeli respectuosa i crítica alhora amb els valors o actituds que es promouen des d'aquesta cultura.

- ▮ Fer-nos presents en els nous areòpags, en les fronteres, i col·laborar amb els col·lectius compromesos en la transformació de la societat.
- ▮ Gosadia per fer-nos presents en llocs on sembla que res no parla de Déu.
- ▮ No posar pedaços sobre estructures velles: el que és nou demana novetat.
- ▮ Cercar estratègies que ens facin avaluar la nostra capacitat de suscitar interrogants amb la nostra manera de viure, tant personalment com comunitàriament o institucionalment.
- ▮ Fer evident, a través de signes concrets, que treballem perquè la dona tingui el seu lloc en el món i en l'Església, i molt particularment la dona consagrada.
- ▮ Fomentar un esperit d'atenció a la realitat que ens envolta, sempre en dinamisme i canviant, per adequar les nostres respostes a les preguntes d'avui.

PER A LA REFLEXIÓ I EL DIÀLEG

- En el lloc on visc, ¿tinc la impressió que sóc *significatiu*? Per a qui? Per què? I la meva comunitat, és significativa? I les nostres institucions?
- Si reconeixem que la Vida Religiosa avui no és prou significativa, en podem dir els motius? Perquè s'està assimilant al sistema? Perquè s'ha fet opció per viure amagats?...
- ¿Reconeixem a la Vida Religiosa actual un paper de *teràpia de xoc* per a la comunitat eclesial? És realment *profètica*?
- Com podríem créixer en *significativitat*?
- Com ser *normals* sense perdre identitat? Com entenem *tenir identitat pròpia sense caure a fer rareses*?
- ¿Podria ser la nostra falta de *significança* una de les claus de lectura de l'actual crisi de vocacions...?
- Si fóssim capaços de veure'ns des de fora, què diríem de nosaltres mateixos? ¿Som significatius per la feina que desenvolupem? ¿Per la qualitat i la coherència de la nostra vida?

7. ITINERÀNCIA I MOBILITAT

EL PERQUÈ DEL TEMA

La Vida Religiosa és fonamentalment una resposta de seguiment al Crist, i *seguiment* parla d'itinerància. Hauria de ser, doncs, un camí a desenvolupar al llarg de la vida, amb reinterpretacions de manera renovada, tenint com a rerefons el servei. Per tant, una vida marcada pel dinamisme, el canvi, la provisionalitat... Però, massa sovint, actuem i ens pensem a nosaltres mateixos a partir de *models*, ja construïts o nous, que no deixen marge a la mobilitat, que són estàtics.

Constatem que en la realitat social en la qual estem immersos sorgeixen constantment noves necessitats que *posen a prova* la nostra capacitat d'escolta i de resposta. Ens adonem que allò que durant un temps ha estat vàlid, un bon dia deixa de tenir sentit, ja sigui perquè no es correspon amb una necessitat real, o perquè es queda en un treball, possiblement eficient, però que no diu res de l'evangeli en el context.

Davant d'aquesta situació, el repte consisteix a superar la temptació de construir un món a la nostra mida (com les tres tendes de la transfiguració), on ens trobem bé perquè ho coneixem, perquè és el que hem fet sempre, perquè ens hi sentim identificats... però no deixa de ser una espècie de *niu càlid* que va perdent en exigència de compromís, tot i que de vegades ho sapiguem justificar amb construccions intel·lectuals ben sòlides.

Finalment, cal remarcar el que la història de la Vida Religiosa ens ha ensenyat: que en cada canvi d'era només han sobreviscut les institucions capaces de respondre a les noves sensibilitats de manera renovada. Totes les altres (i ja són moltes) han desaparegut.

Viure la mobilitat i la itinerància, ens sembla que, en el nostre context, vol dir el següent:

Fidelitat creativa

- La capacitat de viure *en itinerància* resulta important no tant pel valor que pugui tenir en si mateixa com perquè s'intenta donar la resposta més adequada en cada moment històric i oferir el servei més adient a les noves necessitats que van apareixent.
- Es tracta de recuperar el sentit de fons de la missió confiada a cada família religiosa; una missió que va molt més enllà de determinades formes o tasques concretes, per molta continuïtat en la història que hagin pogut tenir. És la *fidelitat creativa* a què convida l'exhortació apostòlica *Vita consecrata* (núm. 37).

Els pobres i la pobresa, criteri de fons

- Quan rellegim la història de l'Església, ens adonem que els pobres i la pobresa han estat sempre motors de canvi importants, començant pels nostres fundadors i fundadores. ¿No hauria de ser aquest, també avui, un criteri per a valorar l'actualitat de la nostra vida i de la nostra missió? ¿No hauria de ser aquest un impuls per a efectuar *desplaçaments* en fidelitat als nostres orígens i als nostres carismes fundacionals?
- *Refundar* les nostres famílies religioses vol dir, sens dubte, avançar decididament cap a les fronteres i la inserció, la qual cosa pot conduir a abandonar estructures que ja no serveixen, o fins i tot abandonar aquelles que, malgrat vehicular un servei, no reconeixem com a pròpies de la nostra missió en el moment actual. En altres casos potser es tractarà d'introduir nous models de gestió de les estructures, que ens permetin de respondre amb agilitat a noves necessitats.

Optem per la vida

- Acceptar de viure en aquesta actitud *d'itinerància* demana una actitud personal i institucional de descentrament, ja que hom col·loca en el centre de les preocupacions i afanys no tant els

propis interessos sinó una actitud absolutament de servei i de llibertat per a l'evangeli.

- En aquest esperit de llibertat, optem clarament i decididament per aquells llocs, geogràfics o humans, que aparentment són de mort, però que sabem plens de vida; cal solament que algú hi cregui i ajudi a prendre'n consciència perquè creixi i es faci experiència personal i de grup.

Dinàmica de discerniment

- Per tal de mantenir-se en una actitud d'atenció a la realitat i d'escolta a la Paraula de Déu, és imprescindible el discerniment personal i comunitari, entès no tant com a accions concretes sinó mes aviat com una actitud de vida. Es tracta d'una dinàmica incorporada a la vida de la comunitat, que va més enllà de reunions i reflexions puntuals: és un esforç mantingut per sotmetre a qüestionaments tot allò que fem i defensem, a la recerca de la voluntat de Déu i amb la llum del seu Esperit.

Aprendre a viure en la provisionalitat

- *Itinerància* vol dir també aprendre a viure en la inseguretat, la provisionalitat, assumint el risc d'equivocar-se, deixant de banda la comoditat i la seguretat de posicions restauracionistes.
- Tot canvi por originar tensió i conflicte, que pot derivar en divisió i fins i tot ruptura... però també s'obren possibilitats de creixement, de fidelitat evangèlica, de coherència i de vida. La societat tendeix a identificar vida feliç amb absència de problemes, o amb l'evasió, quan aquests es presenten. L'evangeli ens ensenya a conviure amb el conflicte; i per això cal que la formació ajudi a aprendre a afrontar els problemes i assumir les frustracions.

Acceptar la diversitat de ritmes i assumir-ne les conseqüències

- Els qüestionaments i les intuïcions per anar donant resposta als reptes que es van presentant tenen un ingredient individual important. Resulta, doncs, positiu potenciar el naixement d'i-

niciatives que sorgeixen de la base i acceptar amb normalitat la diversitat de ritmes a l'hora de donar respostes als nous reptes, plantejats potser fins i tot de manera institucional.

- Aquesta diversitat pot ser tant personal com comunitària, cal cercar el lloc adient per a cada persona. El diàleg i la comunicació entre uns i altres serà el mitjà necessari per mantenir la comunió en la diversitat i pluralitat de formes i presències.

PISTES PER A L'ACTUACIÓ

- ▮ Discernir el que és essencial en la Vida Religiosa i en el propi carisma, per diferenciar-ho d'allò contextual. Els eixos clau de qualsevol procés de refundació han de partir, evidentment, del que és essencial.
- ▮ Donar-nos temps i confiança; perdre la por i atrevir-nos a experimentar; acceptar de caminar més per intuïcions que no pas per evidències. Els sentiments d'insatisfacció, buidor, rutina..., que sorgeixen davant d'estils i formes concrets són bons indicadors d'allò que cal repensar.
- ▮ Fomentar espais comunitaris per reflexionar, replantejar... de manera que el diàleg ajudi a viure amb serenitat i de manera conscient els canvis. Utilitzar el discerniment per descobrir els encerts com també els canvis encara pendents.
- ▮ Fer efectius els *desplaçaments* que una fidelitat creativa a la nostra missió ens exigeixi, tot actuant amb perspectiva de futur per tal de no *hipotecar* el futur als joves religiosos i religioses. Això pot comportar la renúncia a obres pròpies amb infraestructures molt carregoses, o inventar-se nous models de gestió que facilitin *desplaçaments*. També pot significar una simplificació de les estructures internes de les institucions per permetre el màxim d'implicació apostòlica.
- ▮ Adequar la formació a les noves tasques; i sobretot aprendre a treballar en equip, i preparar-se per analitzar de manera crítica la realitat perquè puguin donar-se respostes creatives a les noves necessitats.
- ▮ Ajudar a assumir amb naturalitat i en pau que en el si d'una província religiosa es poden donar diferents ritmes i estils de vida comunitària o de compromís apostòlic, ja que la unitat no significa necessàriament la uniformitat. Cal acceptar de fet que totes les nostres *missions* són en nom

de la comunitat provincial, i que algunes persones, per característiques personals, edat, formació, etc., estan en condicions millors que d'altres per viure determinats desplaçaments i en situació *de frontera*.

PER A LA REFLEXIÓ I EL DIÀLEG

- ¿Considero la capacitat d'itinerància com una qualitat important per a la Vida Religiosa del futur? Per què?
- ¿Com visc la inseguretat que produeix tota situació de canvi? ¿Experimento resistències en mi?
- Tinc la impressió d'estar dedicant els esforços de treball en el lloc adequat? Em satisfà el que faig i visc? Per què?
- Calen alguns *desplaçaments* en la meua família religiosa? Quins? Com podem ajudar-nos a discernir-los i dur-los a terme?
- Si es donen en la teua congregació el que podríem anomenar «grans obres», tens la impressió que s'està actuant perquè no resultin carregants en el futur? Com vius la teua presència en aquestes «obres»: amb alegria, de manera passiva i resignada...? Et sents com a «tapaforats»?
- Puc identificar algunes inèrcies que ja ara estan bloquejant el futur...?
- Acceptem institucionalment, de manera real, el risc d'equivocar-nos, sense la necessitat de tenir-ho tot absolutament clar per anar donant passos de novetat?
- Davant la realitat canviant, es podria pensar en compromisos *perpètuament temporals* com a forma de Vida Religiosa?

ANNEX

Amb el resum íntegre dels treballs
dels quatre grups

GRUP 1

INTRODUCCIÓ

Acabava de ser nomenat provincial, quan la Flora Ridaura, excel·lent amiga i aleshores eficaç secretària del CEVRE, em comentà que havia pensat en mi per coordinar un grup de religiosos joves que al llarg de dos anys havia de dur a terme una reflexió sobre el futur de la Vida Religiosa a casa nostra, però que, justament per amistat, no gosava demanar-m'ho.

L'haver pogut col·laborar en les tasques de secretaria del Congrés de Vida Religiosa havia resultat tan positiu per a mi que vaig accedir a la demanda si els semblava que era compatible la realització d'aquest servei amb les limitacions que m'imposava la responsabilitat que acabava d'assumir. Personalment, considerava que una tasca esporàdica com aquesta m'havia d'ajudar a mantenir-me al dia, a aprofundir algunes qüestions d'actualitat de Vida Religiosa i que, sens dubte, m'havia d'enriquir molt el contacte amb joves religioses i religiosos. A tots plegats ens va semblar que es podia intentar, i així ho vam fer.

Una vegada constituït el grup, tot i la dificultat de fer quadrar els horaris, a la fi vam aconseguir trobar un dia, els dimecres, i una hora, les nou de la nit, en què la majoria hi podia coincidir un cop al mes, com hem anat fent al llarg de tres anys i no de dos, com estava previst inicialment, ja que al nostre grup se li confià la responsabilitat d'elaborar una mena de síntesi final que agrupés el treball realitzat per tots els grups, com ja ha estat dit. Alguns caps de setmana i altres trobades esporàdiques han acabat de facilitar que la feina es dugués a terme.

A causa de la *mobilitat* dels religiosos i religioses joves (una de les característiques de la Vida Religiosa del futur a què hem fet al·lusió abans!), el grup ha anat variant en les persones que hi han participat. Amb períodes més o menys llargs de permanència, han col·laborat en aquest treball: M. Rosa Alsina, Loli Casado, M. Àn-

gels Majado, Núria Mitjans, Enric Puiggròs, Salvador Roura, Roser Sanmartí. Destaco de manera especial el Pere Ferré, la Lourdes Peramon i la Jokiñe Miranda, que en aquests últims mesos han assumit tota l'elaboració final del llibret que teniu a les mans.

He de dir que les expectatives que jo tenia quant al que em podria significar personalment han estat més que acomplertes, ja que aquestes trobades periòdiques han representat com un agulló enmig de la meva activitat quotidiana i m'han ajudat a conèixer altres realitats de Vida Religiosa, com també a anar més enllà de les preocupacions i urgències que van apareixent en el dia a dia. D'altra banda, subratllo també un component d'amistat i fraternitat que s'ha anat forjant en un compartir que sovint ha ultrapassat el món dels conceptes, i ha tocat la nostra vida personal.

«Abocaré el meu esperit sobre tothom: els vostres fills i les vostres filles profetitzaran, els vostres vells tindran somnis, i els vostres joves, visions» (Jl 3,1). Opino que la veu dels joves ha de ser escoltada amb tot respecte i atenció, particularment quan parlem, com és el cas, del futur de la Vida Religiosa, ja que estem parlant, sobretot, del *seu* futur. En aquest sentit, si hagués de fer un subratllat, seria el que significa una frase que s'ha fet popular entre nosaltres i que dóna títol al llibre: «el que és nou demana novetat», ben conscients que anar posant pedaços no solament no resol els problemes, sinó que sovint els agreuja, d'acord amb la llei evangèlica: «el vi nou demana bots nous».

El treball no s'ha dut a terme en les condicions més òptimes per a una reflexió d'aquesta mena, ja que cadascú de nosaltres s'hi ha implicat a més a més de continuar fent el que ja duia entre mans, però espero que, més enllà de les formes més o menys encertades d'expressió, hàgim estat capaços de deixar traslluir-se conviccions i intuïcions que per a nosaltres han estat importants i que, personalment, considero profundes i compromeses.

Tant de bo que continuem trobant camins per compartir els nostres somnis, tot establint els mitjans adequats per facilitar que ens trobem i ens escoltem. És ben cert: «Sense visions profètiques el poble decandeix» (Pr 29,18).

Emili Turú

IDENTITAT

Comencem a compartir sobre la identitat, a partir d'un senzill document amb molts dibuixos, i també amb molt de suc. És el tríptic que va fer la vocalia de joves de l'URC com a reflexió a partir del Congrés de Joves Religiosos, *Vidimus Dominum* (Roma, 1996).

El que més ens sorprengué foren les línies de futur indicades pels religiosos i religioses segons àrees geogràfiques.

- Així, per als d'Àsia, el repte és el diàleg amb altres religions.
- Per als d'Àfrica, la comunitat entre persones.
- Per als d'Amèrica, la justícia social.
- I els d'Europa? Punts suspensius i un gran interrogant.

Ens sembla que aquesta dificultat per indicar qüestions de futur a Europa és significativa. ¿No serà el reflex d'una *crisi d'identitat*?

És una qüestió que en el nostre diàleg apareix de forma recurrent. Davant aquesta crisi, ¿convé marcar, definir, delimitar clarament el que som?, ¿o bé el millor és avançar sense pretendre-ho tenir tot clar i català?

En tot cas, la resposta a aquestes preguntes no hauria de ser per *delimitar-nos* dintre una definició vàlida ja per sempre i que ens deixi satisfets. En aquests moments de canvis, anem caminant una mica a les palpentes, més per intuïcions que no pas per evidències. Ens anem trobant amb *identitats provisionals*, i potser ha de ser així sempre... Cal aprendre a viure en aquesta situació d'inseguretat, en lloc de capficar-s'hi.

Necessitem repensar la nostra pròpia identitat perquè necessitem un mínim d'autocomprensió i perquè pensem que tenim una paraula a *dir* al nostre voltant. Si la nostra *identitat* és exactament la mateixa que la de qualsevol altre seguidor o seguidora de Jesús... aleshores, quin sentit té *fer-se* religiós o religiosa?

Actualment, sembla que ens trobem a *la intempèrie*; la situació d'inseguretat que origina pot provocar reaccions restauracionistes, quan el que cal és viure i actuar amb gosadia. Vivim la nostra identitat en un món concret, ens estem sempre qüestionant, però no ens atrevim a canviar quan s'estan produint canvis de paradigma en la societat i la cultura.

Reconeixem que la crisi d'identitat és general, i no solament de la Vida Consagrada, i ens preguntem si existeix una determinada identitat que prové de cada congregació, com una mena de vestit que un s'ha de posar.

¿Es tracta de desenvolupar un determinat rol, com si aquest fos preexistent i emmotllar-se al col·lectiu, o més aviat d'aportar al grup la pròpia manera de ser com a do, com a novetat?

Som conscients, però, que potser de vegades, sota l'aparent *manca d'identitat*, amaguem el desig d'anar al nostre aire i que ens deixin tranquils.

Fetes aquestes consideracions sobre la identitat en general, bé calia avançar la reflexió sobre el contingut de la identitat. I, vet aquí que, en el diàleg, fem una primera constatació: la identitat es forma habitualment en funció d'un context i, curiosament, la *normalitat* és un signe d'identitat avui en dia, justament perquè trenca una altra imatge anterior. Veiem que, efectivament, som més significatius en els nostres contextos si la primera impressió que els altres reben de nosaltres és que *som normals*. No deixa de ser sorprenent! És un tema de debat que donaria molt de si: tenir identitat pròpia, però partint de la *normalitat*, evitant rareses.

Tanmateix, no ens volem enganyar: amb tanta *normalitat*, potser estem aigualint el seguiment de Jesús...

En el comentari de l'article de Timothy Radcliffe: «¿Cuál es la identidad de la Vida Religiosa hoy?», sorgeixen força elements per anar especificant *elements de la nostra identitat*. Les pinzellades d'humor del mestre general dels dominics són un bon vehicle per deixar-les anar de ben gruixudes. També traiem profit de l'article de l'Emili Turú: «Recollim la flama, moguts per l'esperança. A tres anys del nostre Congrés.»

Si pensem alguns elements *diferenciadors* de la nostra identitat, sembla clar que aquests no vénen donats pel *fer*, sinó més aviat per la forma que assumeix el nostre *seguiment de Jesús*. Desarrelar-se de tot per

arrelar-se fortament en Jesús és un punt cabdal. Insistim en la importància de l'*espiritualitat*, de la passió per Jesucrist. Entenem la nostra vida consagrada com a resposta a una crida que hem sentit. Se'n dedueix una invitació a l'harmonia personal, l'equilibri, la pregària.

Avui es viu el fenomen de la set de transcendència: constatem l'existència de molts grups religiosos diversos i de pràctiques *pseudoreligioses*... Quina resposta hi donem? No viurem també nosaltres una *crisi d'espiritualitat*?

Un segon element de la nostra identitat (que ha estat tradicionalment definitori i que ara perd aquest paper rellevant) és la *viuència dels vots* com a manera concreta de viure l'evangeli i seguir Jesús. Remarquem especialment el que signifiquen si els vivim des de la passió i la seducció. Si volem que els nostres vots siguin *significatius*, hauríem de viure:

- la pobresa com a acceptació dels propis límits i sent bona notícia en tota ocasió;
- l'obediència com a itinerància, i no per generar clientelisme;
- la castedat com a passió per Jesús i el Regne, viuència de la tendresa que valora l'altra persona com a important.

Un tercer element d'identitat està relacionat amb el *testimoniatge* i el ser *contraculturals*. A la Vida Religiosa es deixen de banda molts elements que donen seguretat (i aporten *identitat*) a la gran majoria de la gent. En aquest sentit, es podria parlar de la Vida Religiosa com a *illes de contracultura*. A diferència d'altres grups contraculturals, la Vida Religiosa actua com a resposta a Aquell qui crida pel nom al seu seguiment.

Parlem de *ser signes* i de *ser profetes*, tot i que amb una certa reserva, ja que, ben mirat, són els altres qui ens ho haurien de dir, si en som..., no tant nosaltres! D'aquí deduïm una crida a vigilar com vivim: mitjans, estructures, presències...

Subratllem també com a element molt característic de la Vida Religiosa la *mobilitat*, la capacitat de desplaçament. S'apunta com una clara línia de futur. La relacionem amb la *provisionalitat* i té a veure amb la perspectiva: «Des d'on miro la realitat?» Apuntem ja algunes repercussions pràctiques: la renúncia a obres pròpies, la formació adequada per a tasques diverses...

Un cinquè element important de la identitat va en la línia del *carisma propi* de la congregació. Comentem la importància dels testimonis que ens han precedit en el si de cada família religiosa, que ens fan sentir i experimentar el sentit de pertinença a un determinat grup evangèlic.

Amb tot, pensem que caldria concebre la congregació com a suma d'identitats personals, més que no pas una informatització d'aquestes: es tractaria de superar una espècie d'homogeneïtzació. I en això considerem molt important establir un diàleg entre la persona i la institució: deixant-se interpel·lar mútuament s'evitarien moltes tensions innecessàries.

Sense entrar encara en el tema de la comunitat, al qual dedicarem temps específic, sorgeixen elements de la identitat que tenen relació amb la *fraternitat*. N'apuntem algunes conseqüències: esforç per comunitats petites, en espais adequats i inserits; optar per l'aprofundiment i la comunicació més que per la informació.

L'article «Ser hermano: el sentido de nuestra identidad de hermanos» de Séan Sammon, marista, ens obrí línies de reflexió interessants que van propiciar diàleg abundant i comentaris carregats d'humor.

Entre aquests, el tema de la necessitat de *relacions d'intimitat*. Constatem que sovint la feina ens aclapara i no ens deixa espais per a aquest tipus de relacions. Sembla que qui no va *estressat* no és bon religiós o religiosa.

Encara parlant de la identitat, sorgeix el tercer tema del trio identitat–comunió–missió: la *missió*. El diàleg se centra ben aviat al voltant de la importància que es dona al *fer*.

Entre nosaltres hi ha un ampli consens que el futur passa perquè es resitui el *fer*. Sembla que la gent jove no considerem que el treball hagi d'estar tant en el centre de la vida dels religiosos i de les religioses com ho està actualment. Potser es marca un accent més fort en l'experiència de Déu: que aquesta no s'ofegui a causa d'un activisme trepidant.

Se suposa que, en el futur, el treball no ocuparà tant. D'una banda, en reduir-se el nombre de membres de les congregacions, cal «muntar-ho d'una altra manera». De l'altra, cal comptar també a realitzar tasques que d'alguna manera satisfacin les persones.

En aquesta línia, ens ha resultat ben interessant i suggeridor el que Séan Sammon anomena «necessitat de realitzar un somni».

L'autor diu que per poder-lo realitzar cal una *moratòria psicocòpia* per a la gent jove en el si de les comunitats religioses (que consti que no és una reivindicació que ens hàgim inventat nosaltres!). De vegades es forcen els ritmes i es demanen responsabilitats potser excessives massa aviat... que ofeguen els somnis i la possibilitat de durlos a terme!

Dins les repercussions que té la missió sobre la nostra identitat de consagrats, continuem el diàleg subratllant que cal no confondre *missió* amb *treball*. La missió sí configurarà i ha de configurar el futur, però quan la missió es converteix en una mena de treball empresarial...

Tot aquest tema de l'activisme es complica encara més per una espiritualització que sovint s'hi produeix. Sembla que sigui Déu qui demana ritmes sovint poc humans, i que complir la seva voluntat passi per seguir aquests ritmes!

Finalment, s'apunta que potser el que s'està posant en dubte no és el *treball en si* (no parlem de gent còmoda o desvagada), sinó el *com es treballa*. Les quantitats caldria marcar-les en funció de les possibilitats de cada persona; de vegades s'imposen com a normals i virtuoses ritmes que deshumanitzen, i els aplaudim.

Encara un vuitè element d'identitat: la necessitat de fomentar el *discerniment* personal i comunitari: anar reflexionant molt seriosament i contínuament el que anem vivint.

Per tot això es veu molt important la *formació*, per ajudar a situar-se davant la pròpia vida i discernir davant el fer/ser.

COMUNIÓ

Comencem a reflexionar el tema de la comunitat tenint com a referens la ponència de la germana Anne Marie Mukamwyi, DMJ «El fuego del amor vivido y avivado», presentada en el Congrés Internacional de Joves a Roma.

El tema es revela interessant: d'una banda, tots som conscients que és un tema clau per al futur de la Vida Religiosa i, de l'altra, sembla que sempre acabem parlant dels problemes de la vida comuna.

Assenyalem primerament la tensió permanent que es viu entre la comunitat esperada, desitjada i la comunitat esperada a partir de la realitat de les persones que la formen.

Constatem que la comunitat és un do, però també cal un esforç per anar-la construint dia a dia, tot posant-se en la pell de l'altra persona. La comunitat té sentit *vinculada a la missió*, no vivim junts perquè ens trobem bé plegats, sinó que és en funció del Senyor i del seu seguiment que les persones es troben en un projecte comú. L'individualisme és, però, una de les dificultats que més sovint experimentem en les nostres comunitats i que obstaculitza assumir i compartir ideals apostòlics comuns.

Constatem que encara massa sovint religiosos i religioses joves ens trobem en situacions de comunitats que no ajuden gens. Sovint trobem dificultats perquè tot està ja fet. Qui s'ha d'adaptar és qui s'incorpora, sense deixar cap escletxa a la creativitat i a la innovació! Tots comentem la impressió de poca flexibilitat que es dona dintre de les comunitats i massa sovint sentim frases com: «sempre s'ha fet així».

Surt també el tema del *marc físic*. La vida en pisos, com una família senzilla, aporta un nivell d'exigència important en la posada en comú, però tampoc idealitzem les comunitats petites. Es produeix el fenomen de viure en pisos, però amb un esquema conven-

tual, ja que aquest esquema no va amb les parets sinó imprès al cervell. La vida en les comunitats encara està massa estructurada. La conseqüència de tot això és que qui vol viure de forma diferent no sempre en té l'oportunitat.

Amb tot, en el grup es constata una esperança que les coses poden canviar. Creiem que el que cal és col·laborar tots plegats, «mullar-se», implicar-se en les solucions..., treballar junts en un esforç d'aprenentatge col·lectiu que afavoreixi una vida comunitària com a àmbit de *posar en comú la vida i la fe*, àmbit per ser escoltat i dialogar, on es pugui compartir l'experiència de Déu en la vida quotidiana. Comunitats petites, senzilles, acollidores, inserides..., en definitiva, comunitats configurades des de la missió.

Reconeixem que els canvis de mentalitat són els que més costen. És necessari que les institucions actuals concedeixin espais per experimentar i admetre la possibilitat d'equivocar-se. Des d'aquesta perspectiva es comenta que cal *protegir* les noves comunitats o les comunitats amb *plantejaments de «novetat»*, donar-los temps i confiança, i evitar que siguin arrasades per estructures i actituds vigents en l'organització. Cal posar els mitjans que ho afavoreixin: *formació* per aconseguir persones fermes, exigents, equilibrades, amb capacitat de donar resposta a les noves necessitats.

Tot parlant d'aquest últim punt sorgeix el tema del *paper de l'autoritat*. Comentem que les comunitats s'han de plantejar el problema del lideratge i que els líders haurien de ser els encarregats de facilitar estructures que facin viable allò que se somia; que ajudin els altres membres de les comunitats o de la província a fer opció per allò que té vida, no mort. Animar a la inserció en la realitat i cultura actuals. Cal anar fent camí per ajudar a canviar les mentalitats. *Fent s'ajuda a entendre, no solament explicant...* Comentem força aquella premissa conservadora: «no cal actuar fins que tothom no estigui en disposició de fer-ho», i conclouem que porta a l'immobilisme.

Una altra qüestió que ens plantejem és si realment s'espera que els joves facin res de nou. Moltes vegades tenim la impressió que el que es vol de nosaltres és que perpetuem, no pas que creem. A vegades sembla que la gent gran transmeti la imatge que tot s'estigui acabant amb ells... hi ha por i això fa que les posicions es reafirmin.

Discutim el dilema de *la unitat i la novetat*, sovint es donen xan-
tatges afectius que porten a mantenir i alimentar les estructures de
sempre, moltes vegades a costa de la novetat. En buscar possibles
solucions, surt el tema dels *diferents ritmes* de comunitats dintre de
la mateixa província, que permetrien donar respostes a les dife-
rents sensibilitats.

Sorgeix —primer tímidament i després com una perspectiva per
al futur— la possibilitat de *comunitats intercongregacionals*. Co-
mentem experiències viscudes a països d'Àfrica i Amèrica. Aquestes
comunitats sempre es creen en funció de la missió. Fem molta bro-
ma del tema i ens oferim per formar part d'una comunitat inter-
congregacional! Seran capaços de permetre'ns-ho?

MISSIÓ

Per introduir-nos en el tema de la missió, partim de dos documents:

- La introducció del llibre de Joan Chittister: *El fuego sobre estas cenizas*.
- *Diseñar de nuevo las presencias: criterios, perspectivas, reestructuraciones*, de Joan E. Vecchi

Com sempre, el nostre diàleg es va perfilant tenint com a punt central les nostres experiències personals, comunitàries i, sobretot, les inquietuds i dificultats relacionades amb el tema i el moment de cada persona.

Estem convençuts que la missió és, o si més no hauria de ser, *l'eix que vertebra* tota la vida dels religiosos i de les religioses. Tenint com a fons aquest plantejament, sorgeixen comentaris substanciosos que afecten també la nostra identitat i vivència comunitària; car *ser i fer* són, en certa manera, indissociables.

Vivim en un context sociocultural del qual no som aliens. Sovint parlem de posar-nos al dia, de renovació enmig d'un context canviant, però ens preguntem: no confonem a vegades la renovació amb la possibilitat de tenir més del que teníem abans?, no ho convertim a adaptar-nos al nivell de benestar de la gent del carrer?

Les nostres inquietuds ens porten a plantejar-nos com provocar nous reptes i com desafiar l'entorn, perquè en definitiva el que volem és *ser signes intel·ligibles* del Regne de Déu enmig de la nostra cultura. *Visibilitat* o *significativitat* són claus que ens poden ajudar a entendre la missió de la Vida Religiosa, així com claus per a una millor autocomprensió dels religiosos i de les religioses. Aquesta significativitat es pot afavorir a partir del desplaçament cap a les fronteres i tenint els pobres com a motor de canvi.

I, com podem ser testimonis de l'evangeli? Mentre no donem una imatge de *comunitat veritable*, no farem res, no podrem ser signe. Primer cal que ens descobreixin com el que som, persones normals que viuen en comunitats on importa la comunicació, cada persona... i, des d'aquí, serem testimonis i significatius.

És important considerar el procés històric per constatar les respostes que ha anat donant la Vida Religiosa i assumir el *repte de nous trencaments*. Sabem que no és fàcil. Conscientment o inconscientment adoptem postures defensives davant la cultura, tenim pors que ens bloquegen i ens costa. Però no estem disposats a renunciar-hi! El que sí sabem, i potser no sempre hi comptem, és que *no som messies*; és a dir, no es tracta de fer grans miracles, ni tampoc de reduir-nos a mà d'obra per a l'Església i la societat. Es tracta de ser signes, ser capaços de denunciar necessitats del nostre món, especialment aquelles que afecten els més empobrits, i apuntar respostes.

Un cop més es reprèn el tema de la qualitat de vida. No podem confondre missió amb treball i, encara menys, amb activisme. Això suposa replantejar: en què gastem els nostres esforços?, a què els dediquem?, com entenem el treball? Cal redistribuir feina, i no necessàriament *replegar-se* endins!

Sorgeix de nou un dels nostres temes predilectes: la *intercongregacionalitat*. No és que sigui la resposta a tot, però sí que ens pot ajudar a tenir una visió més àmplia, ens ofereix encoratjament mutu, superació d'inèrcies, major capacitat de concreció, fins i tot més eficàcia. Però cal superar les mandres inicials, la mentalitat de *capella* i superar les pors del que és intercongregacionalitat. Potser en un primer moment ens hem plantejat aquest tema, en la Vida Religiosa, per manca de vocacions; però, més enllà del nombre, nosaltres hi creiem! Ni que només fos per la tasca de mantenir-nos desperts, de plantejar-nos coses, tal com estem experimentant en el nostre grup de reflexió, ja valdria la pena! Per cert, ¿i si continuem trobant-nos més enllà de la realització del treball encomanat?, ¿i si plantegem a les nostres congregacions respectives que estem disposats i disposades a iniciar una primera experiència en aquesta línia?

Les pors d'avançar en aquesta línia vénen de no tenir clara la pròpia identitat, el propi carisma. Ens falta aprendre a diferenciar el que és essencial del que és contextual, aspecte important per fer una

relectura i alhora per trencar barreres i permetre la riquesa de la diversitat carismàtica que enriqueix tothom.

Estem sovint tan absorbits per la tasca quotidiana que moltes coses ni se'ns passen pel cap. Per ser fidels al que descobrim cal que, com a religiosos i religioses, ens mantinguem en *dinàmica de discerniment* i en actitud de recerca, no pas instal·lats, una posició que es dona fàcilment també entre nosaltres, els joves.

Se subratlla la importància de *qüestionar les urgències* a les quals donem prioritats en les nostres comunitats. Sempre en tenim moltes, massa!, però hauríem de ser capaços de prescindir-ne en algun moment i, en lloc de partir del que ja som, fem o podem fer, deixar-nos qüestionar sobre les necessitats de l'entorn; perquè: ¿oferim el que cal en cada realitat, o ens limitem al que ens sembla que podem oferir? L'activisme i el ritme accelerat a la Vida Religiosa, a vegades, semblen una manera de cercar significativitat, però amb una imatge de Vida Religiosa *trionfant*, d'èxit; tanmateix, no ens sentim cridats a fer tantes coses!

Si entrem en aquesta dinàmica, alerta! És important fer passos significatius, però cal mirar també el canvi global. No es tracta de reformismes sinó de transformacions generals. Atenció a posar pedaços, que el que fan és mantenir una estructura vella: «El que és nou demana novetat!», aquest és gairebé el nostre lema i potser el de la Vida Religiosa del futur. Com a religiosos i religioses joves veiem la necessitat de ser agosarats a proposar i donar idees, obediència activa, especialment en el terreny de la missió apostòlica. Parlem de:

- Desinstal·lació, una projecció que tregui del *lloc segur*, de *l'anar fent*, vers un compromís apostòlic en un sentit profètic que estimuli.
- Vida Religiosa entesa com a itinerant.
- ¿Estem resignats davant el pes de les grans obres, ens sentim tapaforats?

Són crides que experimentem personalment i institucionalment.

No totes les persones podran respondre-hi de la mateixa manera, i sovint quedem aturats, no avancem en renovació, perquè costa molt arrossegar tot un col·lectiu. Però això també pot ser una ex-

cosa fàcil, perquè els passos profètics, en definitiva, els fan les persones i no tota la congregació. I en un context de globalització, podríem dir molt més, fer denúncies més clares, fins i tot fer arribar als mitjans de comunicació imatges diferents de l'Església i de la Vida Religiosa de les que normalment hi surten. Però massa sovint perdem l'oportunitat, no estem disposats a dir la nostra i mai no hi ha contrarèplica.

Tenim sovint l'excusa: les nostres comunitats estan envellides! Seria bo que ens atrevíssim a preguntar-nos: Si cadascun de nosaltres tingués 10 postulants, ¿ens plantejaríem tot això, o continuaríem anant cadascú a la seva? Potser el contacte amb joves ens ho exigiria. Atenció, però, al perill de creure que ser religiós jove és sinònim de visió nova, obertura... ser religiós jove no implica capacitat d'innovació. Depèn de la manera de ser de cada persona i del procés formatiu que hagi seguit; i això, no té edats!

Sortir i compartir amb els joves ens pot ajudar en aquest procés, perquè suposa *deixar-se interpel·lar* per les seves preguntes, ens obliga a pensar, a reflexionar sobre el que vivim i a donar respostes: obrir-nos a tasques apostòliques intercongregacionals i a la *missió compartida* amb els laics.

Finalment, comentem la importància de la *formació* per a la comprensió del que passa i poder viure d'una manera alternativa. A vegades, més que una formació llibresca, és més important acompanyar processos per ajudar a viure i entendre el canvi, facilitar l'autoformació i compaginar-ho amb una dinàmica comunitària de discerniment concret sobre el quotidià. Aprendre a donar nom al que ens passa, comprendre-ho, veure la realitat, deixar-nos interpel·lar per aquesta i per l'evangeli i estructurar el que es reflexiona i intueix en respostes agosarades que revisarem de nou.

GRUP 2

INTRODUCCIÓ

Rebre l'encàrrec del CEVRE de reflexionar des de la pròpia experiència sobre el futur de la Vida Religiosa a casa nostra, en un moment de la vida en què ja portem uns quants anys de professió perpètua i des d'una generació que acostumem a ser pocs i "pont" en la majoria de Congregacions (els religiosos que tenim entre 35 i 45 anys) ha estat una oportunitat que hem volgut aprofitar amb il·lusió.

Les ganes de trobar-nos, la fidelitat d'assistència i el desig de continuïtat han posat en relleu que valorem aquest espai intercongregacional i generacional.

El grup el componem: Manel Castillo, marista; Laura Riudavets, vedruna; Joaquim Recasens, franciscà; Montserrat Salvat, monestir de Sant Benet; Quim Erra, germà de Sant Joan de Déu; Mercè Garcia, germana de la Caritat de Santa Anna; Joan Vinyeta, monestir de Montserrat i Margarita Bofarull, Sagrat Cor.

El ritme de trobades ha estat mensual (una tarda al mes) durant tres anys. També hem fet alguna sortida de cap de setmana; de fet el document (i el grup) va «prendre cos» en una d'aquestes sortides, la que vam fer a Núria.

Tot i treballar sobre el futur de la Vida Religiosa, la nostra feina ens ha portat a compartir la vida, la vocació, la riquesa de les nostres diverses famílies religioses, els somnis, les inquietuds, l'amistat, la pregària; és a dir, el present, el dia a dia en el qual anem configurant la nostra identitat en el seguiment de Jesús, encarnats en aquest Món que Déu tant estima.

Sense pretendre de cap manera resumir el treball, sí que vull remarcar alguns dels temes que en la nostra reflexió s'han anat repetint amb força : 1) el que és nou demana novetat, no hem de tenir por de ser creatius; 2) no es tracta tant de teoritzar sobre la Vida Religiosa com de viure amb més radicalitat aquesta opció d'amor, "ara que heu entès tot això, feliços de vosaltres si ho poseu en pràc-

tica” (Jn 13,17); 3) els més pobres haurien d’estar més al centre de les nostres preferències i opcions (personals i institucionals); 4) la intercongregacionalitat ens dóna una força que hem de poder oferir al nostre Món; 5) la vida comunitària ens demana respecte i generositat.

Tot això amb la convicció que només donarem fruit si restem en el Cep veritable.

Margarita Bofarull Buñuel

IDENTITAT

La nostra identitat de religiosos i religioses ve donada per l'opció que hem pres, una opció sostinguda per l'Esperit que ens fa caminar cap a Crist, ser oberts als altres i disponibles per transformar el nostre món concret.

Parlar d'identitat hauria de ser parlar de tot el que significa ser religiós avui. Ens preguntem, doncs, quins són els elements que la donen a conèixer.

Això no és una realitat estàtica, sinó que és més aviat un projecte que anem desenvolupant i que parteix de l'anhel profund de viure d'acord amb el seguiment de Crist.

En aquest seguiment som cridats a reproduir el procés d'encarnació i abaixament de Crist, un procés que és clau a l'hora de parlar de la nostra identitat de religiosos i religioses. En aquest sentit, no podem optar per apartar-nos del món, quan és aquest món el que Déu estima. I Déu l'estima de tal manera que fent-se un de nosaltres s'implica totalment en allò que afecta la persona humana. És d'aquí que neix l'opció preferencial pels pobres.

Alguns elements que caracteritzen la nostra vida:

- Pregària: més enllà de la pregària litúrgica el cristià, el religiós, és cridat a mantenir una relació amb Déu que en ella mateixa és ja pregària. En aquesta relació es comparteixen els moments de joia, però també els de dubte, d'inquietud, i els desitjos més pregons. Tant de la pròpia vida com de la vida del món sorgeix la més gran pregària a Déu.
- Missió: la missió dóna sentit i és expressió del nostre seguiment de Crist i del nostre compromís pel Regne. Com a tal, aquesta missió s'hauria de realitzar d'una manera gratuïta, amb amor, donant respostes a les necessitats del nostre món, implicant-nos en el funcionament de la nostra societat.

- Comunitat: és l'espai on concretem la nostra vida en fraternitat. No vivim el seguiment de Jesús adscrits a una comunitat, sinó que el seguiment de Jesús té una dimensió essencialment comunitària. La comunitat ens treu de l'individualisme i ens fa coresponsables del procés dels altres. Les relacions en el si de la comunitat han de ser humanitzadores i, per tant, han de permetre el diàleg, la joia, el creixement i la formulació d'un projecte comú. Creiem que el nostre futur depèn, en bona part, de la qualitat d'aquestes relacions.
- La fraternitat demana unes comunitats obertes, acollidores i inserides en l'entorn.
- Gratuïtat: del do rebut que ens porta a confiar plenament en el seu Amor i a donar gratuïtament el que hem rebut gratuïtament. És una dimensió fonamental en la Vida Religiosa i d'una actualitat profètica en el nostre món, marcat pels interessos creats i l'egoisme.
- Profetisme: per a poder ser signes del Regne hauríem d'aportar una manera diferent de situar-nos en el món, una manera que és possible gràcies a la mateixa Vida Religiosa. Ens sentim cridats a mirar la realitat des dels sentiments del cor de Jesús, a deixar que el seu amor transformi la nostra mirada.

I tot això dins d'un projecte congregacional i d'Església.

La Vida Religiosa ens proposa un camí que té com a meta definitiva Déu mateix, però que passa per la realitat viva i concreta d'aquest nostre món en el qual ha de germinar i créixer la llavor del Regne de Déu.

La identitat no ens ve donada pels nostres projectes concrets i la forma de dur-los a terme, sinó que ens ve donada per allò que som, és a dir, uns homes i unes dones que viuen encarats cap a Déu. Tot això diu molt de qui som i de com ens definim, ja que la nostra vida, els nostres actes, sovint parlen més que una multitud de declaracions.

Així, doncs, la manera de situar-nos davant la vida ens configura. Hem de mirar el nostre entorn des de baix, des de la perspectiva dels qui són els darrers. Això ens donarà la *frescor* dels primers temps. No hem d'estar *per la gent* sinó *amb la gent*. Ens hem de distingir per la forma de viure i actuar.

Les estructures que acompanyen i que han marcat molt la vida consagrada seran vàlides sempre que siguin un instrument d'ajuda i no de distorsió, per al desenvolupament d'un projecte que, per damunt de tot, ha de ser un camí de llibertat cap a Déu amb els altres.

Tenim clar que la nostra identitat avui i en el futur ens la donen més el nostre estil de vida i les nostres actituds i valors, que no pas les estructures, que s'han d'anar modificant per poder ser significatives.

No hauríem de gastar gaires energies per definir què ens fa diferents d'altres formes de seguiment de Jesús o per esforçar-nos a dir què és allò específic nostre. L'essència està a tenir clar cap on volem anar, per què i quin és l'objectiu i sentit de la nostra vida. Les formes, estructures, mediacions són, en definitiva, instruments al servei de, i, per tant, a vegades compartits amb altres formes de vida. És així que els mateixos consells evangèlics, la vida comunitària, la vida consagrada com a tal esdevenen instruments que ens han d'ajudar a fer el camí amb Déu i cap a Déu.

El seu caràcter dinàmic se situa en la dialèctica entre el que som i el que som cridats a ser. En aquesta dialèctica anem construint contínuament la nostra identitat. Així, doncs, no hem d'afavorir la rigidesa estructural, sinó l'obertura al voler de Déu sobre nosaltres, que passa per anar llegint els signes dels temps i adaptar-hi les formes dels consells evangèlics.

Això ens demana una relectura constant de la manera d'entendre i viure la consagració religiosa. Hem d'interpretar cada dia i en cada ocasió què vol dir ser pobre, cast i obedient.

Malauradament la identitat de la vida consagrada ha estat centrada sovint, i sobretot, al voltant d'aquesta mateixa identitat, més per les formes que per la seva essència. A vegades espanta veure quina és la visió que tenen les persones del nostre entorn de la vida consagrada, visió que, d'altra banda, no surt del no-res, sinó que l'hem anat construint entre tots...; i arribats en aquest punt, ¿ens estranyem que hi hagi tan poques vocacions? ¿Ens sorprèn que molts cristians no solament no s'ho plantegin com una forma de vida vàlida, sinó que fins i tot no entenguin que existim?

Si analitzem les dificultats que tenim les persones que estem vivint en la vida consagrada, ¿no es tracta moltes vegades de dificultats estretament relacionades amb una fidelitat a formes, imatges, prejudicis, inèrcies que arrosseguem?

No fa gaires anys es va parlar molt de la crisi d'identitat i es deia que era el fruit del creixement. Va tenir el seu preu i el seu fruit, es van canviar algunes coses i de segur que gràcies a aquest moment hem arribat fins aquí; però ara, sent molts menys com som, més grans i més cansats, en un entorn més apàtic que no ens pressiona gaire (a alguns sectors ja els va bé que sigui així...), ara, és en aquesta realitat que hem de plantejar el futur de la nostra identitat.

Cal donar un pas més per no perdre el fil de la història, o bé per no desenvolupar una història paral·lela a la de la resta de la humanitat. Aquesta és una de les grans temptacions actuals: construir-nos un món a la nostra mida, que ens doni seguretat i protecció, on utilitzem un llenguatge propi en el qual no deixem entrar ni el dubte ni la confusió, on tots pensem de la mateixa manera i ens hi trobem bé, a l'escalf d'una pregària afectiva molt decorada, però gens compromesa amb la realitat.

La identitat de la vida consagrada s'ha de forjar en un entorn de llibertat on les persones puguin expressar-se des de la seva realitat, on es pugui viure amb sinceritat i sense por, sabent que la imperfecció i la limitació formen part de la nostra existència. A la nostra vida li sobren *puritanismes* i li manca més *realisme*. Si diem que un projecte vocacional, de vida consagrada, es construeix des de dins i a partir de la persona concreta haurem d'acceptar el que això comporta i, lluny de pactar amb la mediocritat, ser valents i sincers amb els nostres plantejaments.

A la vida consagrada li ha fet bastant mal dedicar molts esforços a donar una imatge o bé a tapar-ne d'altres, per no saber acceptar que la *perfecció* és més un desig que una realitat. La influència d'aquest tema ha estat no solament per a qui s'ho mira des de fora, sinó també per a qui ho ha patit des de dins. Un exemple és adonar-se com a vegades les *exigències* que comporta la vida consagrada són més radicals i s'hi fa més èmfasi en les etapes formatives inicials que no pas en els anys posteriors, la qual cosa trenca tota lògica de comprensió i fins i tot de credibilitat. No deu ser que continuem, en el fons, clavats en la idea d'*implantar* un model —més o menys consensuat i heretat—, més que no pas fer un camí de desenvolupament?

Cal tenir en compte que tota la vida és un procés, i que aquest procés s'ha de possibilitar i respectar des de l'inici. Ens cal vetllar per no projectar la nostra utopia en les persones que es troben a la

formació inicial, quan no posem el mateix èmfasi i esforç en la formació permanent. Hem de deixar que de manera progressiva les persones descobreixin les exigències i puguin sentir-se acompanyades i compreses en les seves respostes, que segurament no seran sempre idèntiques ni es donaran en el mateix moment. Els valors de la Vida Religiosa, les comunitats i les persones, els hauríem de transmetre per osmosi.

Això passa per construir un futur no condicionat per la necessitat d'haver de respondre a unes imatges determinades, un futur on es pugui viure des de la confiança i el no judicar.

En la formació inicial i permanent hem de vigilar de no posar vi nou en bótes velles, i possibilitar uns estils de vida que permetin respondre amb llibertat i autenticitat a la crida rebuda. Hem d'evitar que l'estricta compliment malmeti les persones.

La identitat no és un tema de laboratori ni que es pugui imposar. El futur de la Vida Religiosa, i per tant la seva identitat, serà el resultat d'allò que siguem capaços de viure i de transmetre. És important ser testimonis i donar prioritat al que ens ajuda a ser bona notícia.

Els nostres reptes són i seran, en el nostre futur més immediat, com harmonitzar la irrenunciable responsabilitat d'una vida personal i intransferible dins d'un projecte comunitari. Com ajudar que les nostres estructures —que ens marquen i identifiquen— siguin realment instruments de creixement i maduració en totes les dimensions de la nostra existència. Com ens podrem treure de sobre molts tabús i prejudicis que arrosseguem de fa molts anys i que condicionen les nostres consciències, la nostra convivència i la nostra capacitat d'acceptar-nos a nosaltres mateixos i als altres. Com podrem estimar i oferir un estil de vida en el qual no hi hagi més patologia que la imprescindible, on s'afavoreixin els espais de salut i llibertat, on sigui possible viure des de la realitat personal amb maduresa i autonomia. Com ser bona notícia per als pobres.

PISTES DE PRESENT I DE FUTUR

Hi ha unes actituds que són imprescindibles com a premisses per fer aquest camí. Creiem que el futur de la Vida Religiosa passa per viure les següents:

- ▶ **Obertura:** personal i comunitària. A Déu, als altres, al món i a la pròpia realitat personal. És reflex de l'actitud de Déu, i ens ha de permetre enriquir el projecte de vida des de totes les dimensions que l'afecten.
- ▶ **Senzillesa:** Déu s'ha revelat als senzills. És condició de fraternitat; ens allunya de postures dogmàtiques i intransigents. És clau necessària per entendre i formar part de la dinàmica del Regne de Déu.
- ▶ **Realisme:** perquè és des de la realitat concreta on Déu actua i salva, i perquè és l'únic camí que pot fer possible una autenticitat de vida.
- ▶ **Flexibilitat:** si parlem d'un procés dinàmic i d'una vida que es construeix des del discerniment constant, hem d'estar disposats a viure el canvi, l'adaptació, l'encarnació..., tenint en compte que hem d'orientar-ho tot cap allò que ens apropa a l'Absolut, que només és un: l'Amor de Déu.
- ▶ **Respecte:** clau per possibilitar la vida de l'altre. Creiem en el misteri de l'altre. En un camí de procés busquem una veritat que només la trobem entre tots. Cal respectar ritmes, persones, entorns, no perquè tot sigui vàlid, sinó perquè l'altre també és presència i actuació de Déu.
- ▶ **Creativitat:** Déu és creador i compta amb nosaltres per desenvolupar una potència que Ell ens ha donat. Ens cal creativitat per trobar les formes, les expressions i els llenguatges que ens permetin dur a terme la nostra vida i alhora fer-la intel·ligible, Bona Notícia per als altres.
- ▶ **Acceptació:** de quina és la nostra naturalesa. Hem d'acollir Déu com es presenta, i no com l'imaginem i el voldríem. Hem d'acceptar els propis límits per deixar intervenir la misericòrdia de Déu en nosaltres i en els altres. Ens falta acceptació quan no som capaços d'acabar de creure'ns que l'amor és gratuït i no cal guanyar-lo.
- ▶ **Pluralitat:** el futur passa per ser capaços de construir projectes junts, persones amb diferents ideologies, sensibilitats, i fins i tot, carismes i espiritualitats. A les comunitats, per ser llocs de vida compartida, hem d'acceptar la pluralitat com un enriquiment. A l'Església i a la Vida Religiosa s'ha de viure la pluralitat carismàtica com una expressió de plenitud de la vida de Déu, que es desborda en els seus dons.

- ▶ **Gratuitat:** reconeixement que tot és do. El més important de la nostra vida és gratuït i això ens costa de creure, i per tant, encara més de viure-ho. La gratuïtat és també apostar per una vida de risc, de desproteccions, agraïts.
- ▶ **Abaixament:** és el moviment natural del Déu i pare de Nostre Senyor Jesucrist. L'abaixament ens possibilita ser fraterns, arrelar-nos en els altres des de Déu, ser capaços de compartir de veritat la sort dels altres. És tot el contrari de l'allunyament i l'aïllament.

Des d'aquestes actituds, la vivència dels consells evangèlics es tradueix en la nostra vida en expressió de:

- ▶ **Encarnació:** l'amor de Déu es fa concret i tangible en la realitat humana per mitjà de la persona del Crist. Com a seguidors seus nosaltres continuem en la nostra història aquesta dinàmica encarnadora de Déu.
- ▶ **Disponibilitat:** posar tot el que som i el que tenim al servei del Regne de Déu, sent lliures per actuar conforme a les crides que Déu ens fa a cada moment.
- ▶ **Acolliment:** un acolliment que sigui manifestació de fraternitat, que implica desinstal·lació, escolta de l'altre, discerniment, tendresa, de tal manera que l'altre experimenti la proximitat de Déu.
- ▶ **Estimació:** l'amor profund, l'amor en Déu, ha d'estar al fons de les nostres relacions i cal que sigui la motivació fonamental de tot allò que pugem fer; que entre la llei i l'amor pesi l'amor; l'atenció a la persona concreta i a les seves necessitats concretes; que en tot conflicte sigui l'amor concret el qui decideixi la situació. Que se'ns pugui conèixer com a persones i com a institucions de comunió.

COMUNIÓ

La vocació a la Vida Religiosa com a signe d'autèntic seguiment (cf. Jn 13,35) és una crida a la *unió comuna*, i respon al desig de Crist: «Que siguin u» (Jn 17,11). És un camí que mena al trobament amb el Déu Trinitari en el si d'una comunitat unida pel desig fratern en funció d'una missió apostòlica seguint els diferents carismes, universalment oberta a tota la humanitat i en l'interior més profund de l'Església. La comunitat religiosa és expressió de la gran *koinonia* trinitària.

La vida cristiana és per essència una vida de comunió. En realitat, el desig de comunió ja es troba imprès en el cor de l'ésser humà com a reflex de la mateixa comunió de Déu. Cal posar-ne les bases a l'interior d'un mateix: hom ha de cercar de viure-la en el concret, treballar-la i celebrar-la.

La comunió és *profètica* en la mesura que assumeix els goigs, les esperances, les tristeses i les angoixes de l'home i de la dona del nostre temps, alhora que permet anticipar noves formes alternatives de relació humana i de compartir, en les quals són assumides febleses físiques i morals, els diferents tarannàs, i es treballa positivament per l'estimació i l'acceptació. La comunió exigeix, encara, que ens situem en la dinàmica de l'amor, i no del temor, de la veracitat i del diàleg, evitant actituds de defensa i de tancament. De cara al futur significa un pas vers la unitat en la diversitat, no una uniformització, ja que tots confessem un sol Senyor que invoquem d'infinites maneres. La vivència profunda de la comunió ens ajuda a acceptar la pluralitat, a abandonar la prepotència, a atendre la diversitat de carismes eclesials sense menysvalorar-ne cap.

Per tal que no romangui un concepte abstracte i sense conseqüències, diem que el lloc on cal viure la comunió és a l'interior de la pròpia comunitat. Al costat de la seva vivència real cada comunitat haurà de trobar uns signes que l'expressin. Així, doncs, cal un

acolliment dels carismes amb els quals cadascú pot enriquir la comunitat, cal un interès sincer pels projectes dels altres i això requereix un equilibri entre la proximitat cordial i la distància respectuosa. Viure la comunió és, encara, *empatitzar, implicar-se amb*, tenir la capacitat de sentir-se grup, un grup del qual hom forma part amb totes les seves conseqüències, deixant-se afectar per la sort dels altres tot sentint-se'n coresponsable.

La missió vers l'exterior de cada comunitat ha d'estar impregnada d'aquesta comunió viscuda amb tota la seva intensitat en el seu interior.

Advertim del perill de confondre comunió amb «comunititis», és a dir, confondre viure de cara als altres i des dels altres amb la necessitat d'haver de fer-ho tot junts, d'estar sempre i arreu junts. L'altre extrem seria no dedicar prou temps a la vida comunitària, sent-ne pràcticament absent, i dificultar així els signes de comunió.

PISTES DE PRESENT I DE FUTUR

- ▶ Flexibilitat, per viure en comunió des de la pluralitat.
- ▶ Diàleg, com a eina indispensable per a les relacions interpersonals.
- ▶ Horitzó ampli de la comunió: amb un mateix, amb la comunitat, en la missió, amb l'univers...
- ▶ Vida autèntica i coherent per tal que els qui ens vegin puguin dir de nosaltres: «Mireu com s'estimen». El que es viu en el terreny de la comunió es reflecteix fora de la comunitat, l'ideal d'aquesta seria no tenir res per amagar.
- ▶ Predisposició a estimar i perdonar. Perdó versus crítica, és a dir, en lloc de donar pas a la crítica, potenciar el diàleg, la reconciliació, el perdó.
- ▶ Valoració de la persona per damunt dels projectes i les obres.
- ▶ Compartir la vida, la pregària, la missió... des de la realitat de l'altre i de la pròpia.
- ▶ Gratuïtat, que es troba en la base de la comunió i ens permet viure-la com a do.

COMUNIÓ INTERCONGREGACIONAL

La comunió va íntimament lligada a la comunicació. S'han donat molts passos en aquest sentit, però és un dels àmbits en què hem d'avançar encara molt més. El futur de la Vida Religiosa passa per una interrelació més gran de totes les congregacions. Hem d'aprofitar les circumstàncies actuals, a vegades marcades per la precarietat, per descobrir i desenvolupar el valor de la comunió intercongregacional, fins ara massa oblidat. Es tracta de l'aspiració de ser homes i dones que volen donar una resposta a les qüestions més recòndites dels nostres contemporanis, i cal unir forces per aconseguir-ho. La Vida Religiosa és un reflex de la pluralitat de carismes amb què l'Esperit Sant enriqueix la vida de l'Església.

En aquest sentit, veiem la necessitat que les diferents congregacions instaurin unes relacions en les quals tingui una primacia el diàleg fratern en un pla d'autèntica igualtat i de reconeixement mutu, sobretot quan es tracta de les relacions entre congregacions masculines i femenines, i clericals i laïcals. Un pressupòsit important per tal que aquestes noves relacions siguin realment possibles és eliminar aquells obstacles o actituds receloses que són destructors de la comunió, els interessos particulars de congregacions, sovint lligats a afanys de protagonisme, d'imatge o de poder.

PISTES DE PRESENT I DE FUTUR

Veiem com a tasques urgents:

- ▶ La valoració i la participació equitativa de les congregacions femenines i masculines.
- ▶ La potenciació de la formació intercongregacional.
- ▶ Un millor coneixement i apreciació mutus.
- ▶ La col·laboració en projectes comuns.
- ▶ La formació de grups d'enllaç i de reflexió amb religiosos i religioses de diversos ordes i congregacions.
- ▶ L'acolliment mutu tot valorant la diversitat.

- ▮ L'eliminació de recels.
- ▮ L'acostament entre congregacions de vida activa i de tradició monàstica. Aquí ens adonem que tenim molt a dir-nos i a compartir.

COMUNIÓ AMB L'ESGLÉSIA LOCAL

La Vida Religiosa és una opció vocacional que només té sentit en el marc eclesial, inserida en l'Església local.

En l'Església local es fa palesa d'una manera ben concreta la riquesa de carismes de tota l'Església, una riquesa que no sempre s'ha sabut valorar i entendre com a tal. Constatem que encara en els nostres dies la relació entre religiosos i estructures diocesanes no està pas exempta de dificultats i incomprensions.

Les diferents instàncies de l'Església local, ¿fan realment prou esforços per millorar la comunió entre elles mateixes? Els religiosos i les religioses, ¿no experimentem massa vegades que des de les diòcesis se'ns vol homologar —més que no pas rebre—, aquell reconeixement que és indispensable per a una comunió autèntica?

Creiem que els religiosos i les religioses, els monjos i les monges, amb la nostra vida i la nostra activitat, fem una aportació valuosa i específica a la nostra Església local. ¿Es valora suficientment aquesta aportació? Ens preguntem si els responsables de les diòcesis en són prou conscients, si ens reconeixen portadors d'un carisma de l'Esperit. Sovint tenim la impressió que des de les diòcesis no s'accepta l'exempció canònica de la qual frueixen les congregacions religioses per poder realitzar llur carisma i missió, i per poder mantenir amb llibertat la dimensió profètica present des dels mateixos inicis en els nostres fundadors i de la qual cada congregació se sent portadora.

Una de les aportacions més valuoses de la Vida Religiosa, o de la vida en comunitat, al conjunt de l'Església local és precisament la de ser signe que la veritable comunió cristiana és comunió de vida, i no tant d'idees. Quantes vegades les idees a l'interior de l'Església no han estat motiu de separació i de ruptura, més que no pas de comunió de cor?

La comunió en el si de la nostra Església constitueix la base per a sentir-nos en comunió amb tota la societat i el món sencer. Una i

altra van íntimament lligades i no es poden dissociar: la comunió eclesial ens ha de portar a la comunió amb el món.

A voltes es constata una gran distància entre la comunió a l'interior de les nostres congregacions i comunitats i la que hi hauria d'haver entre aquestes i l'Església diocesana, fins al punt que sovint calen esforços considerables per tal d'establir ponts de diàleg i de trobament entre uns i altres.

El Magisteri eclesial hauria de generar comunió, ser-ne l'expressió.

PISTES DE PRESENT I DE FUTUR

- ▶ Avançar vers una eclesiologia de comunió.
- ▶ Diàleg valent i compromís en el si de les Esglésies diocesanes.
- ▶ Disposició a respondre a les necessitats reals de l'Església local.
- ▶ Donar a conèixer la realitat de grups, moviments i congregacions de la diòcesi.
- ▶ Caminar cap a una implicació real més gran amb les necessitats de tots els qui formem l'Església local.

COMUNIÓ AMB ELS LAICS

Què vol dir «estar en comunió amb els laics»?

- No hem de ser només els religiosos i les religioses els qui hem de marcar les pautes per definir com ha de ser aquesta comunió, ja que els implicats en aquesta comunió som els religiosos i els laics, perquè tots som Església.
- Tot religiós, abans d'entrar en un orde o institut, ha estat —i en alguns casos continua sent— laic. D'aquí que els religiosos i les religioses haguem de valorar molt la situació del laic a l'Església.
- No ens resulta gens fàcil traçar una línia divisòria amb el *ser* laic que faci justícia i no en connoti una menysvaloració quant a compromís cristià. En aquest sentit, la diferència formal més

palesa entre un laic i un religiós és que aquest darrer fa un compromís públic de viure segons un estil de vida que ve marcat per una regla i/o unes constitucions, etc., i viu i prega compartint el que és i el que té en comunitat (cada orde o institut segons un estil propi).

El fonament d'aquesta comunió, i en realitat de tota comunió en el si de l'Església, és el baptisme. Pel baptisme esdevenim membres d'una Església que és el Cos de Crist i rebem l'Esperit Sant.

Però, com realitzem aquesta comunió a partir del baptisme? El baptisme ens fa a tots per igual fills en el Fill, germans els uns dels altres. Ens fa participar a tots per igual de l'únic sacerdoti de Crist. L'evangelista Joan ho expressa molt bé en la imatge de les sarments unides al cep veritable (Jn 15). Aquesta visió joànica ve a corregir, en certa manera, una concepció d'Església excessivament jerarquitzada piramidalment per raons d'un ministeri. Units, doncs, al cep veritable que és Jesucrist, havent rebut el seu Esperit, els religiosos i les religioses hauríem de ser especialment sensibles a aquesta presència del mateix Déu encarnada en cada cristià i en cada cristiana.

Qualitativament parlant, doncs, laics, religiosos i religioses, i ministres ordenats participem del *mateix Esperit* i en el *mateix grau*. Els carismes que rebem d'aquest Esperit són diversos: tots són do de Déu i tots tenen el mateix valor, un valor que els ve donat pel seu Autor, i tots són, doncs, igualment importants. Depèn de cadascú acollir i seguir el carisma que Déu ha dipositat en ell. Per això, és del tot injustificada qualsevol mena de menysvaloració envers el fet de ser laic.

Els religiosos i les religioses, per la seva estructura de vida fraterna, pel do que els ha estat regalat de poder viure en comunitat, per llur presència en els diversos àmbits de missió (escoles, hospitals, llars d'infants, en el terreny de la marginació, de l'evangelització en el Tercer i Quart Món, etc.) poden ser un canal de diàleg i, per tant, d'acolliment de totes aquelles persones que els van a trobar. Això sol ja és una forma concreta de realització de la comunió.

Ens preguntem, doncs, de quina manera els religiosos i les religioses són o poden ser constructors de comunió. A continuació, oferim unes pistes de reflexió per a la construcció d'aquesta comunió en el present i en el futur.

PISTES DE PRESENT I DE FUTUR

- ▶ En primer lloc, els religiosos i les religioses poden ser creadors de comunió amb l'estil de vida que els és propi. Això és una exigència ineludible a la qual cal donar resposta dia rere dia.
- ▶ Establir signes d'identificació dels laics amb el nostre carisma, espiritualitat i obres. En aquest sentit, els franciscans van tenir els terciaris, i els benedictins, els oblats... Aquests laics vinculats a aquests ordes han suposat (i encara suposen) un enriquiment per a la pròpia vida interna. Avui dia cal trobar un esquema o una estructura vàlids que tornin a permeatre aquesta interacció.
- ▶ A més de fer participar els laics del carisma i l'espiritualitat d'un orde o d'un institut religiós, cal trobar camins que permetin compartir amb ells la pròpia missió. En aquest sentit, hi ha religiosos i religioses que integren els laics no solament en l'execució dels projectes, sinó que també els impliquen en els seus òrgans de govern, des dels quals es formulen aquests projectes en funció de les necessitats més urgents que es volen atendre.
- ▶ Els laics, des de la seva perspectiva, aporten una visió diferent de la Vida Religiosa, i del que la societat i l'Església n'esperen. Per això pensem que la mútua interacció entre Vida Religiosa i societat, Vida Religiosa i Església, pot ser fecunda per a la vida cristiana laical i religiosa. Així, doncs, creiem que ens podem acompanyar mútuament en el camí de les nostres opcions, trencant l'esquema que sempre és el religiós o el prevere el qui ajuda el laic.
- ▶ La comunió amb els laics exclou tota relació basada en un poder que vulgui dominar i exercir sobre ells una submissió. La comunió demana per damunt de tot respecte i diàleg.
- ▶ Per tal que la comunió amb els laics sigui real cal que ens esforcem perquè el nostre llenguatge, sovint críptic i massa teòric, i els nostres símbols i signes, a voltes buits de tot sentit, siguin significatius i més entenedors.

COMUNIO AMB EL MÓN

Lluny de sostenir una concepció negativa del món, tan insistent en algunes tradicions religioses cristianes, creiem que el món és sagrament de la bonesa de Déu. En efecte, Déu creà el món, i veié que era bo. Els homes i les dones de tots els temps hem rebut de Déu l'encàrrec de prosseguir la seva obra creadora. La realització d'aquesta missió demana de nosaltres, i sobretot dels religiosos i de les religioses, una relació amorosa, de respecte i de solidaritat amb el món i tot el que conté, ja que és el lloc on duem a terme la nostra existència. En aquest sentit, el respecte i l'estima s'han d'estendre a totes les manifestacions culturals i religioses que subsisteixen d'un cap a l'altre de la terra i que contribueixen a una més gran humanització dels pobles i a donar una resposta a la seva dimensió transcendent.

Creiem que cal valorar i agrair a molts religiosos i religioses llur engatjament i treball generós en aquells àmbits més deprimits i marginals de la nostra societat sense fer distinció de posició, de cultura o de creença. El seu testimoni evangèlic coratjós és més eloqüent que moltes de les paraules que avui dia es pronuncien a les nostres esglésies i reunions.

Ensems, però, creiem que és inherent a la nostra missió com a persones que han optat per Crist ser «sal de la terra i llum d'aquest món» (cf. Mt 5,13), d'un món que no sempre avança i promou valors autènticament humans. Els religiosos i les religioses d'avui no podem eludir el compromís d'exercir una crítica amorosa segons l'evangeli de Crist tant de cara enfora, és a dir, cap al món en el qual ens sentim profundament arrelats, com de cara endintre, això és, en les nostres congregacions i comunitats que, per vocació, volen ser autèntiques escoles de vida cristiana.

PISTES DE PRESENT I DE FUTUR

- ▶ En l'àmbit de l'ecologia: sense voler caure en el parany de convertir l'ecologia en una mena de déu o d'absolut, creiem que els religiosos i les religioses, per la dimensió profètica de la nostra vida, hem de contribuir a renovar les relacions de l'home i la dona actuals envers l'entorn natu-

ral per tal de fer palès el manament de Déu de prosseguir l'obra de la creació que ell va iniciar. Aquesta manera de relacionar-se amb la natura ha de reflectir la manera nova que els cristians tenen de relacionar-se entre si fonamentada en el respecte, la gratuïtat, la gratitud, i en la qual no hi ha lloc per a l'abús, la manipulació indiscriminada i l'egoisme.

- ▶ En l'àmbit de les altres cultures: els religiosos i les religioses, sobretot els d'ordes i congregacions amb un carisma missioner, tenen l'oportunitat d'estar en contacte amb cultures d'arreu del món. Aquest coneixement pot contribuir decisivament al trobament dels pobles i a crear espais de diàleg, a promoure el reconeixement de l'altre, en definitiva, a contemplar el món des de diverses perspectives, i no solament des de la pròpia, a ser més respectuosos amb tot el que resulta desconegut, diferent...
- ▶ En l'àmbit de les altres religions: tota cultura cerca de vehicular la religiositat inherent en tot home, una religiositat que és expressió de l'anhel de transcendència inscrit en el cor de l'ésser humà, i de la màxima realització com a persona. Les religions són en si mateixes sistemes simbòlics vàlids amb vista a la consecució de la salvació. En tant que gent amb un compromís religiós explícit, els religiosos i les religioses hauríem de valorar positivament les altres respostes al Misteri i, des de l'experiència sincera i profunda del nostre Déu, del Déu de Jesucrist, establir ponts d'entesa i de reflexió, així com espais de trobament entre persones de diverses religions.
- ▶ En l'àmbit de la marginació: hi ha congregacions i ordes religiosos que realitzen uns esforços immensos i exemplars en aquest àmbit. A cada moment s'haurà d'anar veient cap a on cal orientar el treball en aquest camp, anar discernint quines noves formes de pobresa i de marginació van sorgint en la nostra societat, i en les societats de països no occidentals menys desenvolupats o explotats pel Primer Món i que requereixen la presència i la promoció dels religiosos i de les religioses, i veure quines han de ser les formes a través de les quals l'Església haurà de mostrar clarament la seva comunió real, i no teòrica, amb aquestes persones situades al marge de la societat i fins de l'Església.
- ▶ En l'àmbit de la societat benestant, o Primer Món: aquí la tasca del religiós/sa constitueix un repte no gens fàcil d'afrontar. ¿Com parlar de Crist i del seu evangeli a persones satisfetes, que quasi han perdut la capacitat

d'admiració i de meravella, de mostrar-se sensibles envers el sofriment *real* —a diferència del que estan avesats a veure a la TV? ¿Com se'ls podrà transmetre que els cristians hem de tenir comunió real amb els qui tenen menys que nosaltres o no res? ¿Com se'ls podrà parlar de compartir? I la mateixa Església, els mateixos ordes i congregacions religiosos, ¿quins nous camins hauran de trobar per posar encara més al servei dels pobres totes aquelles riqueses humanes, culturals i financeres de què disposen? En realitat, no tendim a aprofitar-nos d'aquesta societat benestant?

- ▶ L'autèntica pau és expressió de comunió veritable; ¿quin camí hem de recórrer els religiosos i les religioses, ara i el dia de demà, per ser portadors d'aquesta pau i comunió en tants i tants indrets on encara impereixen relacions de violència?

MISSIÓ

Creiem que no podem deslligar el terme *missió* del d'*evangelització*, evangelització entesa com un fer present Déu en el nostre món. Així, es pot parlar tant de la missió *en* la Vida Religiosa com de la missió *de* la Vida Religiosa. Tota la nostra vida gira entorn d'una opció que té com a objectiu essencial acollir el Regne de Déu.

Missió equival a *ser enviat*, enviat per Crist. Crist mateix fou enviat a portar la Bona Nova als desvalguts, a embenar els cors desfets, a proclamar la llibertat..., en definitiva, a manifestar la sol·licitud de Déu Pare envers els pobres, els qui lluiten per la pau, els qui pateixen. La nostra missió, doncs, arrela en la mateixa missió de Jesucrist.

La missió dels religiosos i de les religioses està marcada per una espiritualitat pròpia i es concreta en un projecte d'orde/institut/congregació.

Les congregacions/ordes, per poder viure i comunicar la Bona Nova, assumim un estil de vida basat en uns valors humans i evangèlics: la castedat, la pobresa, l'escolta, la vida comunitària, de pregària. Aquests elements fonamentals són objecte d'interpretació i de concreció per part dels religiosos i de les religioses. En la mesura que es viuen, es reinterpreten i es concreten de manera renovada. D'ací se'n deriven unes obres i uns projectes que s'executen tenint en compte tots aquests valors.

No es tracta només de *fer coses* o només d'atendre els més necessitats, ni tampoc de *servir a tota hora*. L'atenció i el servei als necessitats es duen a terme en resposta a l'exigència de la construcció d'un món segons el voler de Déu, això és, un món més just, solidari, equitatiu, en el qual es faci palesa la fraternitat dels fills de Déu.

La nostra missió expressada en obres i serveis té també com a pilars fonamentals la paraula, les actituds, els gestos: l'estil de vida té, doncs, a veure amb tota la nostra vida. En efecte, la missió del reli-

giós ateny el nucli de la persona i té com a destinatari d'una manera especial l'infant, el pobre, el feble, el malalt... La missió impregna la nostra tasca, sigui docent, sanitària, de marginació o en la política. La missió entesa així afegeix a la professionalitat i la tècnica que de manera obligada hem d'incorporar en la nostra activitat un *plus* de dimensió humana i, el que és més important, de vivència de l'evangeli. Seran precisament aquestes dimensions humanes i evangèliques les que seran percebudes com a més importants pels altres.

Sense la missió pròpia del religiós i de la religiosa el seu estil de vida seria més o menys bonic i ordenat, però res més. L'home i la dona es poden autoanomenar religiosos i religioses perquè han acollit la invitació a comprometre's a favor de l'obra creadora de Déu, a contribuir en la realització del Regne. Aquest compromís es du a terme des de sensibilitats diferents, segons el carisma propi de l'orde/congregació i el de llurs membres. La missió del religiós és sentir-se part del gran projecte de Déu i fer-lo concret segons l'esperit dels fundadors. En aquest sentit, cal assenyalar que la majoria dels fundadors dels ordes monàstics i mendicants no proposen cap altre projecte que no sigui el de viure segons l'evangeli d'una manera concreta. No es tracta, doncs, de perpetuar formes o tradicions, encara que de vegades pugui semblar el contrari, sinó de transmetre uns valors que formen part del nostre bagatge carismàtic. Aquesta transmissió, entenem, s'ha de fer tenint en compte el moment històric i el context cultural i geogràfic en què es realitza, de tal manera que caldrà tenir molta cura a l'hora d'utilitzar els mitjans més apropiats per tal que els destinataris de la nostra missió la puguin comprendre i captar de la millor manera.

Tot això exigeix per al nostre futur més immediat una forta capacitat de resposta, adequant a les circumstàncies de cada realitat el ritme necessari. Si ens quedem despenjats del ritme de la història, quedem fora de joc, i tot allò que puguem oferir deixa de tenir un valor missional clar i vàlid. Cal desterrar del subconscient el tòpic que els religiosos i les religioses estem en aquest món per donar exemple o per oferir una *cara angelical* de l'Església. La realitat, gràcies a Déu, ja ens demostra suficientment que això no és així. O estem immersos en el món en què ens toca viure i, des d'aquí construïm, oferim valors, ens comprometem, fem present Déu o, si no,

continuarem fent de la nostra missió l'esforç per construir *mons paral·lels*, cada vegada amb menys credibilitat, o perpetuant formes que ja per elles mateixes diuen molt poc a les preocupacions i necessitats de les persones del nostre temps. I això no té altre final que la desaparició i la mort.

En definitiva, *missió* és assumir l'evangeli de Crist i comunicar-lo com a realitat possible. La missió pressuposa, però, una actitud de plena disponibilitat. Som conscients que no oferim una escola de perfecció, sinó un lloc on hom aprèn a treballar-se, a acceptar-se a si mateix i a acollir els altres, on es valoren dimensions diferents de les que prevalen en la societat, un espai vital que vol ser un referent, un indicador de sentit.

MISSIÓ DELS RELIGIOSOS I DE LES RELIGIOSES EN L'ESGLÉSIA LOCAL

- En el cas dels religiosos i de les religioses preveres de vida *activa* ens preguntem: què diferencia els religiosos dels capellans? Són més capellans que religiosos?
- ¿Els religiosos se senten de la diòcesi on treballen? ¿L'estructura del religiós no l'allunya de l'Església diocesana?
- ¿La *clericalitat* de l'Església dificulta aquest *fer-te teu* l'Església del lloc?
- Ens preguntem fins a quin punt la salvaguarda de la comunió que ha d'existir entre els religiosos i les Esglésies diocesanes ha de representar un obstacle perquè els primers exerceixin el carisma de la crítica *profètica* de les segones.

MISSIÓ AMB ELS LAICS

- Implicació dels laics en la missió dels religiosos i de les religioses, atorgant-los responsabilitats.
- La missió dels religiosos i de les religioses entre els laics:
  - Fer participar de la pròpia espiritualitat.

- Afavorir la promoció espiritual dels laics.
- Comunicar la nostra espiritualitat encarnada i compromesa per fer el contrapès a tantes pseudoespiritualitats que suren per la nostra societat.

MISSIÓ EN EL MÓN

- Ens sentim enviats a aquest món al qual podem fer una aportació significativa:
  - En l'àmbit de l'ecologia, com a fills de Déu creador, ens toca de ser els primers a respectar i salvaguardar l'obra que han creat les seves mans.
  - El diàleg amb les altres cultures i religions ja no és un projecte sinó una realitat; vivim cada cop més envoltats pel món islàmic.
  - Denunciar tot tipus de marginació i proclamar formes de vida que dignifiquin i humanitzin la persona humana.
  - Aportar esperança a tots els marginats demostrant amb fets que per a nosaltres són persones dignes de ser estimades, i proclamar així que hi ha un Déu Pare que els estima.
  - Ser signes visibles en aquells ambients o sectors de la societat en els quals no hi ha res que parli de Déu, de la dignitat humana, dels valors humans i cristians. Com a exemple d'aquesta presència pensem en els joves i en els llocs que solen freqüentar fora de les ocupacions de durant el dia. Per a ells, les nits són un espai temporal per a converses sense presses, sense els condicionants que els afeixuguen durant el dia. Sovint la nit representa per a alguns joves una mena de *fuga mundi*, una fugida de tots els problemes i pressions a què estan sotmesos i que tanta angoixa els provoquen i que sovint els condueixen a la dependència de l'alcohol i la droga.

PISTES DE PRESENT I DE FUTUR

- ▶ *El futur està en els sopars* i en les celebracions lúdiques. Amb això volem posar en relleu la importància que els religiosos i les religioses es prenguin temps per prendre part en les tertúlies dels joves, que solen girar entorn d'una taula parada o d'un cafè i que s'allarguen sense haver d'estar lligats a un horari estricte.
- ▶ Creiem essencial *cuidar* els religiosos i les religioses, ajudant-los molt de prop en les dificultats de la vida de comunitat, en les relacions interpersonals, en l'esforç que comporta dur a terme els projectes de congregació i/o de comunitat (escola, hospitals...), acompanyant-los en el seu procés personal en etapes delicades de la vida.
- ▶ Avui hauríem de dir que la missió de la Vida Religiosa no és fugir del món, sinó enfangar-se i comprometre's per donar vida a aquest món.
- ▶ Redescobrir que la missió no és només tot allò que es realitza de portes enfora, sinó que cal tenir present aquells serveis que es fan a l'interior de la comunitat, així com la manera com es fan. Tot pot ser tasca evangelitzadora.
- ▶ Redescobrir o, si cal, trobar nous símbols que parlin de la nostra identitat com a religiosos i religioses.
- ▶ Creiem que els superiors i les superiores majors haurien d'estar més a prop i al corrent del que passa a la seva demarcació o àmbit de servei, tant pel que fa a les persones com a la missió i els projectes que s'han de dur a terme. Això es pot concretar, per exemple, demanant que *gastin* temps en l'atenció a les persones de les seves comunitats. Entenem que aquesta és pròpiament la seva primera missió a l'interior dels ordes/congregacions i comunitats religiosos.
- ▶ Tot i que som conscients de la manca de personal actiu en les nostres congregacions, creiem que cal vetllar molt atentament perquè les persones no es trenquin en un servei estressant; primer són les persones que les obres.
- ▶ Missió, encara, és oferir, compartir i celebrar des d'una opció de vida que vol fer present Déu acomplint una funció profètica. Cal considerar aquests tres aspectes pels quals ha de passar la Vida Religiosa:

- *Oferir*: allò que els religiosos i les religioses hem descobert ho hem d'oferir als altres, perquè en realitat no podem deixar de pregonar la Bona Nova de Jesucrist i el do de què hem estat objecte.
  - *Compartir*: els religiosos i les religioses participem d'una manera concreta en la missió que Jesús dóna a tot cristià i, en aquest sentit, religiosos, religioses i laics estem immersos en una missió compartida. Ningú no té l'exclusivitat en la realització d'aquesta missió.
  - *Celebrar*: la celebració és expressió i agraïment pel do rebut de Déu des de la seva gratuïtat amorosa. La nostra missió és, doncs, també un espai de pregària, i ha de conduir a la dimensió gratuïta i àdhuc lúdica de tota la nostra vida.
- ▮ Intercongregacionalitat: cal aprofitar el fet d'estar actius en camps diferents per adonar-nos d'allò que la gent necessita de debò. Amb aquesta premissa, els religiosos i les religioses de les diverses congregacions hauríem de coordinar els nostres projectes de congregació per donar una resposta *real* i de conjunt a aquestes necessitats.
  - ▮ La millor pastoral vocacional és la *cara* de cadascú. És a dir, creiem que el religiós, pel camí de la conversió constant i de la vivència profunda de la seva vocació, ha de ser capaç de descobrir la riquesa de la seva vida, una riquesa que no es pot quedar per a ell mateix, sinó que ha de poder compartir amb els altres.
  - ▮ Els fonaments de la Vida Religiosa són més profunds que les estructures que l'articulen i que regulen el seu funcionament. En aquest sentit, pensem que caldrà fer un esforç constant per fer més àgils aquestes estructures i relativitzar-les respecte d'allò que és fonamental. Constatem que alguns ordes o congregacions viuen encara amb estructures feixugues que d'aquí a un temps no gaire llunyà ja no podran assumir per manca de personal.
  - ▮ A voltes els religiosos i les religioses estem massa preocupats perquè sigui ben visible allò que realitzem en el marc de la nostra missió, i vivim massa pendents d'un reconeixement exterior. Això no ens hauria de preocupar. Més aviat pensem que hem de realitzar la nostra missió sense esperar aquestes petites compensacions.
  - ▮ Ens adonem que a l'hora de prendre decisions o de fer un pas decidit i innovador cap endavant hi ha molta por. Cal mirar de trobar la manera de ser valents i creatius davant les cruïlles de la vida.

- En un món en el qual a penes hi ha res de gratuït, els religiosos i les religioses podem contribuir que es redescobreixi el valor de la gratuïtat i del servei desinteressat.

CONCLUSIÓ

Potser la Vida Religiosa ens apareix amb un futur incert i trencadís; la manca de joves que s'engresquin per la nostra forma de vida ens fa pensar si realment la nostra identitat de religiosos i de religioses és prou cristiana i prou entenedora, si el nostre viure encara transmet quelcom que valgui la pena i sigui rellevant per a l'home d'avui, si la comunió que diem tenir a l'interior de les nostres comunitats i entre els diversos ordes i congregacions és real o, pel contrari, una ficció assumida, i si el centre de la nostra missió és de debò el Crist i el seu evangeli, d'una banda; i, de l'altra, l'home i la dona, l'infant o l'ancià, el pobre i el qui es creu ric, el marginat i el qui vol erigir-se com a centre de tot.

El religiós i la religiosa s'adonen de la seva pobresa i limitació: han de treballar constantment per refer la seva identitat, per fer i refer a cada pas la comunió en la qual Crist vol que visquem, per discernir la missió que Ell mateix i el món ens demanen. La pobresa es constata una i altra vegada, ja que en la nostra vida i en la nostra activitat abunden les dificultats i fins i tot els fracassos, tant en l'àmbit personal com de comunitat.

Ens trobem, ben segur, en un moment de crisi propi d'un tombant de la història, a la qual haurem d'agrair que ens demani d'estar oberts i de deixar-nos qüestionar dia rere dia per les circumstàncies, mantenint l'esforç per conservar allò que veiem com a essencial, com a arrel, i per revolucionar allò que són formes accidentals i canviabls.

Estem convençuts que malgrat la realitat d'envelliment que pot fer presagiar la seva mort, la Vida Religiosa està més viva que en altre temps, i a nosaltres ens toca de viure aquest temps apassionant, un temps de recerca de noves formes, oberts als camins inèdits de Déu i a les expectatives profundes dels homes i dones del nostre entorn concret, un temps d'esperança activa, tot vetllant la nova vida que vol esclatar a partir de les joves generacions i que de cap ma-

nera s'ha de veure ofegada per l'enyorança d'una seguretat fàcil. Cal que ens arisquem a viure en la simplicitat d'aquells que ho han deixat tot en les mans del Pare per poder viure amb llibertat el seguiment de Crist, portant al cor i als llavis el goig i l'agraïment pel do de l'Esperit.

GRUP 3

INTRODUCCIÓ

Un bon dia a la tarda em va sorprendre una trucada d'en Lau Balanzó comunicant-me, tot il·lusionat, el projecte de fer uns grups de treball en el CEVRE, per tal de reflexionar sobre el futur de la Vida Religiosa en aquest tombant de segle. Em demanava, senzillament, si hi volia participar. Em va semblar que un objectiu així bé mereixia l'aportació del meu gra de sorra. A partir d'aquest moment, la Flora Ridaura va posar fil a l'agulla esmerçant molts esforços no sols per buscar sinó per trobar gent per a la causa; i a poc a poc es va anar formant el grup. En un inici, els convocats érem onze: En Pere Borràs, jesuïta; la Begoña Burguete, concepcionista; en Joan Lluís Casanovas, de la Salle; en Joan Pujol, franciscà; l'Amèlia Romero del Cor de Maria; en Josep Sanz, claretjà; la M. Dolors Sitges, vedruna; en Josep M. Soterias, marista; la Teresa Vallvé, germaneta de l'Assumpció; la Montserrat Viñas, del monestir de Sant Benet i jo mateixa.

Com podeu veure, els cridats érem molts però, les distàncies, les múltiples ocupacions i... altres forces majors, van motivar que, de fet, en les nostres trobades, fóssim menys. De totes maneres, molts o pocs, estàvem ben avinguts. La distància (Saragossa) i un tasca que li demanava molta dedicació (mestre de novicis) va impedir al Pere Borràs de participar-hi. Així mateix, les obligacions d'en Joan Pujol i la seva implicació pastoral en terres lleidatanes no li van permetre de fer-se present tal i com ell hauria volgut. Cal afegir, també, que la malaltia de l'Amèlia, viscuda amb sentit de fe i gran enteresa, no li va permetre de seguir la marxa del grup però, en les reunions que va poder assistir, s'hi va implicar del tot. Des d'aquestes ratlles vull no sols recordar sinó agrair el seu testimoni encoratjador. La resta, ens hem reunit en la mesura de les possibilitats però, en cada reunió, els absents, d'alguna manera, s'hi feien presents. Vull agrair, especialment, la disponibilitat d'en Josep M. Soterias que, de manera afable i eficaç, es brindà a fer, en totes les sessions, de secretari.

Suposo que no seré gens original si afirmo que la nostra trajectòria com a grup ha estat dinàmica i dinamitzadora. I, com deu passar als grups restants, és molt difícil de plasmar la vida que s'ha respirat en les diferents trobades. No és tan sols el treball fet sinó el *com* s'ha anat fent que voldria valorar. Sí, ben cert que la mateixa convivència ha resultat inspiradora. La diversitat de tasques i els diferents camps de missió (vida contemplativa, món de la marginació, camp educatiu, àmbit sanitari) han permès d'encarar els temes i les situacions des d'angles distints. Personalment, he viscut aquest temps de trobades i de reflexió compartida com una benedicció. Més que un grup de treball, veníem a ser com una comunitat intercongregacional, un xic nòmada, ja que hem recorregut diferents indrets i comunitats respirant arreu caliu, simpatia i ambient de germanor. Vam començar per reunir-nos a la plaça Urquinaona, en els locals de l'URC, però hem gaudit de l'hospitalitat, de la pau i de l'ambient de pregària del monestir de Sant Benet; de la cordial acollida de la Llar Champagnat de Llanvaneres i hem pogut conèixer, més de prop, l'ambient que respiren les germanetes de l'Assumpció a Ciutat Meridiana, entre d'altres.

Solíem emmarcar la nostra reunió en un clima de pregària, a fi d'obrir bé les portes a l'Esperit per tal que fos ell qui ens donés la Paraula i marqués la pauta de la reflexió, que solia girar sempre entorn d'aquests eixos: *identitat, comunió i missió*. Partint d'una experiència personal i del nostre *sitz im leben* concret, miràvem de discernir per on podien anar les crides de Déu en el *kairós* d'aquest moment que ens toca de viure. Personalment, destacaria la senzillesa, la sinceritat i la llibertat amb què la gent s'ha anat expressant. No han faltat moments de distensió i bon humor; eren la sal de les reunions. Amb el pas del temps hem comprovat que els dies de trobada es feien més curts a mesura que la confiança entre nosaltres esdevenia cada cop més gran. A l'hora d'acabar és quan ens semblava que, de veritat, començàvem. I és que alguna cosa s'havia posat en marxa. Multiplicar experiències com aquesta, i d'altres similars, crec que ens portaria per indrets inesperats alhora que interessants. I no podria anar per aquests viaranys la veu de l'Esperit?

Claustre Solé

IDENTITAT

a) Partim de la consciència de trobar-nos davant una nova era de la Vida Religiosa.

- Es pot fer una lectura del moment actual des de la història de la salvació; en aquest sentit, l'època té moltes correspondències amb la dels *savis bíblics*:
  - s'han acabat la *profecia* del postconcili i les personalitats fortes;
  - invasió de noves cultures (l'hel·lenisme, ahir, i l'orientalisme, avui) i tendència al sincretisme;
  - tendència a col·locar en els càrrecs persones irrellevants i *domesticades* (igual que els *sacerdots-funcionaris* representants del rei persa);
  - protagonisme en la reflexió del moment per part de persones anònimes (els savis).
- Els canvis que s'albiren són tan importants com els que s'han produït en el passat quan s'ha donat un traspàs d'era: de l'era eremítica a la cenobítica (s. IV); de la monacal a la mendicant (s. XI); de la mendicant a l'apostòlica (s. XVI) i de l'apostòlica a l'assistencial-sanitarioeducativa (s. XIX).
- En aquests canvis d'era, només sobreviuen aquelles institucions que són capaces de respondre a la nova sensibilitat i a les noves necessitats.
- Per tant, és de vital importància adonar-se dels signes dels temps i comprendre cap on cal transformar-se.
- Ara ens trobem en aquell moment en què veiem que el vell ja no serveix, però no s'acaba de distingir clarament el nou: és com l'alba del nou dia, darrere tenim la foscor de la nit, però no hi

ha encara prou llum com per poder identificar amb certesa els objectes que tenim davant.

- Els signes de la nova era són presents en la societat i en les noves institucions religioses que es generen en aquell moment.
- La crisi d'identitat que s'experimenta avui participa de la crisi d'identitat general de tota la societat occidental i té les seves peculiaritats.

b) Signes que intuïm per al nou model de Vida Religiosa que s'albira:

IDENTITAT DINS LA COMUNIÓ ECLESIAL

- Les experiències d'Àfrica, Amèrica i de les *missions populars* ens diuen que tot s'estructura entorn de la comunitat eclesial: incorporació dels seglars a la vida eclesial i als carismes institucionals de la Vida Religiosa.
- Avancem cap a una eclesialització de la Vida Religiosa: no es tracta d'establir fronteres entre els carismes, sinó de caminar cap a la comunió. La dimensió de la consagració és la fonamental.
- Es desdibuixen les fronteres entre la vida activa i la contemplativa: la contemplativa ha trencat fronteres i s'ha fet més activa, i l'activa es planteja com ser signe de transcendència dins el món.
- La Vida Religiosa deixa de tenir atractiu *pel que fa*, i es justifica *pel que significa*, és a dir, per la seva *significativitat* o capacitat d'apuntar a valors evangèlics i de viure'ls de forma parabòlica (o exagerada).
- El tret que ens identifica és la *radicalitat*.
- Però s'ha d'anar en compte de no donar a entendre que aquesta radicalitat només és pròpia dels religiosos i de les religioses, i no dels seglars: tots són cridats a la radicalitat, que ofereix aspectes diferents. La radicalitat és patrimoni de tots els cristians:

es tracta d'estils diferents de radicalitat: tots són cridats a viure profundament el conjunt de l'evangeli i, al mateix temps, cadascú és cridat a significar de forma explícita amb la seva vida algun aspecte de l'evangeli, a través d'una vivència exagerada, simbòlica, parabòlica... que faci de referent per al conjunt de la comunitat cristiana.

- El sentit parabòlic de la Vida Religiosa sembla clau per interpretar els signes identificadors de la Vida Religiosa: cada forma de Vida Religiosa és cridada a viure exageradament algun tret de l'evangeli que tots som cridats a viure profundament.
- Cal saber viure, doncs, el propi carisma encarnant-lo en símbols que resultin intel·ligibles per als nostres contemporanis; perquè aquests signes parlin fort de l'evangeli, han de ser signes exagerats: no tothom ha de viure l'exageració simbòlica, però sí que tothom és cridat a viure el valor evangèlic al qual apunta l'exageració simbòlica o parabòlica.
- Cal trobar la pròpia paràbola i la paràbola comunitària: la gent necessita petites *llumetes*, que cadascú faci de signe de quelcom que serveixi d'orientació per als altres en aquest aspecte. Que cadascú assumeixi la pròpia crida..., que cadascú es faci conscient dels propis valors i els sàpiga viure en comunitat, que es visquin en el si de la comunitat eclesial, al servei de tots.

ENCARNACIÓ COM A IDENTITAT

- Es nota la tendència a implicar-se progressivament més en el món (de la *fuga mundi* a l'*encarnació*): viure com tothom, amb les condicions dels senzills, en inserció...
- Però en les feines i insercions es fa difícil manifestar-se diferent, amb una identitat...
- Paradoxa:
  - avui es busca ser normal, corrent, com tothom... que la identitat no es noti pels signes exteriors; això es considera com a valor d'encarnació per a la Vida Religiosa;

- però paradoxalment això sembla diluir en la normalitat la identitat, com si trobéssim la identitat en la normalitat;
  - tenim com a repte: ¿com ser normals sense perdre la identitat?, ¿com tenir identitat sense ser estranys?
- Hi ha d'haver una clau interpretativa per saber si el que s'està fent correspon a la voluntat de Déu: les encarnacions històriques poden originar formes aparentment contradictòries (com serien les encarnacions de la litúrgia en diferents cultures), però caldria saber descobrir el fons comú en aquestes formes d'aparença divergent.
- Curiosament, Jesús no s'identificà amb cap grup religiós de l'època, però tots se'l feien seu; amb tots coincidia i amb tots polemitzava: la seva era una encarnació dinàmica: una identitat que no el feia repel·lent, una encarnació que no el feia irrellevant.

HUMANITZACIÓ DE LA VIDA RELIGIOSA

- Viure des de la perspectiva dels empobrits no vol dir empobrir la nostra vida i reduir-la als minsos nivells de relació humana i cultural que trobem en aquests ambients, sinó enriquir totes aquelles dimensions humanes i espirituals que la pobresa material, per pròpia inèrcia, aclapara i degrada.
- Per esdevenir signes d'alguna cosa és important assegurar els nivells de qualitat humana mínims:
- hi ha persones al costat de les quals tothom s'hi troba bé, i només per aquest fet qualsevol cosa que intentin viure amb una certa coherència i autenticitat serà fortament significativa per als veïns (mentre que qui crea rebuig al seu costat farà poc intel·ligibles als altres les seves opcions evangèliques, per molt radicals que siguin);
  - algunes enquestes diuen que només el 50% de religiosos i de religioses es manifesta feliç: podria ser un nivell superior al de la societat en general, però el 50% que no es manifesta fe-

liç resulta molt significatiu, evident i pesant per al testimoniatge global que la Vida Religiosa transmet a la societat.

- Els religiosos i les religioses joves desitgen esdevenir *signes d'humanitat* abans que *signes de transcendència*: són dues cares d'una mateixa moneda, però la cara que era significativa per a altres generacions ara resulta menys significativa i es prefereix l'altra perspectiva.
- El paper de la dona en la societat no es correspon amb el paper que té en l'Església: cal aprofundir molt més les expressions externes perquè sigui evident la dignitat que la dona té en la nostra fe.

EXPERIÈNCIA INTERIOR

- La dimensió que ens identifica és la *mística*.
- La recerca de sentit és fonamental per trobar sentit a la vida: es capta més transmissió vital en la recerca que en la teoria.
- No ens fem religiosos i religioses per «guanyar el cel»: no és un premi, una cursa, un repte masoquista.
- Tampoc per assumir determinades estructures, hàbits, convencions...
- A vegades, per justificar que no tenim família ens omplim d'activitat i eficàcia, tot donant a entendre que és aquí on rau el sentit de la nostra entrega.
- Cal fer una opció clara per l'experiència de Jesucrist.
- Avui es nota, a vegades, un neguit-ansietat amb la pròpia Vida Religiosa que indica que no s'ha acabat d'assumir en la seva integritat o en la seva realitat històrica: en el fons manca l'opció clara per l'experiència de Jesucrist i es desvia el debat al tema de les formes, estils...
- Es detecta més atracció per l'entusiasme i l'idealisme que pel sentit crític, entre els joves que miren la Vida Religiosa com un possible camí per a ells.

- Hi ha gent que atrau sempre per la profunditat del sentit de vida que expressen, sigui dintre d'institucions religioses o no: el que cal és un pregon sentit de vida que comprometi de veritat.
- La comunió entre els religiosos i les religioses no va tant per edats, sinó pel criteri de la proximitat i sintonia en els plantejaments vitals de consagració.
- Hi ha dos centres per fonamentar el procés de refundació: el descentrament personal i el descentrament institucional. A vegades s'obre un debat sobre la prioritat d'ambdós, per on cal començar... De fet, tots dos van alhora: quan s'intenta establir prioritats prèvies de tipus general es bloqueja el procés i hi ha persones que en resulten víctimes.
- Tradicionalment, la identitat venia molt mediatitzada per les feines, els béns o els estudis... però avui s'han desdibuixat aquests factors d'identificació per a tothom, també per als religiosos i les religioses. La identitat és dinàmica: es construeix en l'existència; sorgeix de la consciència d'un diàleg existencial amb Déu, des d'una vida oberta a la transcendència. En la mesura que es respon a les successives crides de Déu, es va construint una identitat que ens vindrà donada per aquestes successives propostes. En aquest camí de creixement, és imprescindible el discerniment: les crides no sempre són clares i, més d'una vegada, aparentment n'hi ha més d'una.
- La identitat per a un mateix és coherència i per als altres és testimoniatge.
- La identitat més fonda de la vida consagrada és Jesucrist.

IRRELLEVÀNCIA DELS VOTS COM A SIGNES D'IDENTITAT

- No sembla que els vots (pobresa, castedat i obediència) siguin l'atractiu que fa optar els joves per la Vida Religiosa; més aviat són condicions que es troben pel camí. Si és així, ¿fins a quin punt els vots poden seguir definint de forma tan radical la Vida Religiosa?

- És curiós notar que per parlar d'identitat en cap moment hem parlat dels *vots*, que eren els signes clàssics d'identitat de la consagració religiosa: si nosaltres no ho fem, què esperem que facin els nostres contemporanis? Si ni nosaltres acudim a ells per definir la nostra identitat, què volem que facin els altres? Si no ens identifiquem davant nosaltres mateixos, ¿com poden restar significatius per als altres? ¿On queden els signes clàssics d'identitat? ¿Són estructures formals?...
- S'ha identificat la Vida Religiosa amb els vots: feta la llei, feta la trampa.
- En aquest sentit és interessant recordar que la tradició benedictina mai no ha reconegut en els vots un signe definitiu de consagració: més aviat s'abraça un estil de vida monàstic en el qual trobem aquestes expressions (els vots tradicionals) entre d'altres (hi ha un vot explícit d'estabilitat).

c) Provisionalment, veiem les següents conseqüències de tipus estructural

- Simplificació de les estructures internes de les institucions religioses per permetre el màxim d'implicació apostòlica directa per part dels seus membres.
- ¿Es podria pensar en compromisos *perpètuament temporals* com a forma de Vida Religiosa?
- És necessari significar la radicalitat de la perpetuïtat, però no hem de convertir aquesta situació (la del religiós perpetu) com la d'algué que ja no està sotmès a cap tipus de confrontació, de crida, d'escrutini, d'estímul... Per això seria interessant trobar mecanismes que ajudessin els religiosos i les religioses a mantenir la seva vida en una sana tensió, no sols en els moments en què tot rutlla (en els quals els mitjans ordinaris basats en la bona voluntat són suficients) sinó també quan comença a degradar-se i els recursos a disposició per reconduir-la minven substancialment.
- Cal superar les estructures infantilitzants de la formació i les formes d'exercir l'autoritat que indueixen actituds infantils en les persones.

- També caldrà eliminar definitivament les estructures proteccionistes (de tipus clerical) de la Vida Religiosa femenina.
- Cal exemplificar la confiança en la dona i la seva dignitat en la forma com es gestiona la Vida Religiosa femenina: seria recomanable que als bisbats hi hagués un delegat de la Vida Religiosa (homes i dones) i no solament *per a les religioses*; i encara millor si es nomena una religiosa com a delegada diocesana, atenent al nombre majoritari de religioses.
- Potenciar la formació sense classes dels agents de pastoral: no és bo establir diferències de dignitat entre les diverses formacions teològiques. Està clar que hi poden haver diverses especialitzacions teològiques però en cap cas haurien de significar la recerca de privilegis, la creació d'una casta especial... En aquest sentit és important reivindicar l'accés dels religiosos i de les religioses a qualsevol tipus de formació teològica.
- Davant la manca de vocacions, ¿la constitució de noviciats cada vegada més *internacionals* és l'única manera de constituir grups formatius suficients, o hi hauria altres formes intercongregacionals que possibilitarien millor la comunió eclesial i l'encarnació local?
- La intercongregacionalitat és important per a la identitat: es podria començar per infermeries i residències per a religiosos i religioses grans, també obertes a familiars i laics empobrits.

COMUNIÓ

a) Constatacions sobre l'experiència dels religiosos i de les religioses joves en les nostres comunitats

- Se senten *pocs*: el seu *pes* en l'orientació de la institució (sigui comunitat, província...) és sentit com a insignificant (començant pel nombre i continuant pel ressò de les seves inquietuds).
- Es troben sols.
- Necessitat de comunicació en l'àmbit emocional que no es correspon amb la comunicació nocional que predomina en els nostres ambients.
- En la mesura que les relacions humanes en el si d'una comunitat són humanitzadores, esdevenen per als joves signe de transcendència (és a dir, difícilment pot trobar-se Déu en un grup humà incapaç de relacions humanitzadores).
- Necessitat de coneixement personal i dificultats per assolir-lo.
- Característiques psicològiques força generalitzades actualment: absència notòria de *pare*, sovintega la manca de suport familiar, immediatesa, poca resistència, domini del present, inhibició davant el futur, certa resistència a fer-se adult, necessitat de grup, desig de personalització, sensibilitat accentuada pels valors humans (solidaritat, humanitat, ecologia, generositat, diàleg...), dificultat d'orientació personal, inseguretat, predominí del món afectiu (l'èxit de les sectes es fonamenta en la resposta a dues necessitats: seguretat i caliu afectiu)...
- No es pot demanar una consolidació vocacional de sobte: sempre s'ha assolit progressivament, i avui encara més.

- Tradicionalment, la integració vocacional i institucional ha estat molt afavorida per formar part d'un grup de joves religiosos i religioses i pel suport familiar; avui, aquests dos elements són més problemàtics.
- Avui no es percep rebuig a l'experiència religiosa, sinó tot el contrari, necessitat, desig, inquietud, obertura... Ara bé, el problema és el següent: si les nostres estructures comunitàries responen a aquestes expectatives i necessitats, ¿són significatives per a ells?
- Manquen models d'identitat *normals* ja que, avui, les generacions intermèdies estan pràcticament col·lapsades per atendre tasques directives i de gestió de forma prioritària.
- La Vida Religiosa se sosté sobre tres columnes: pregària, comunitat i missió; en el preconcili, la pregària era l'element prioritari per definir la *religiositat* d'una vida; en el postconcili, la missió esdevingué el motor de les opcions personals i institucionals (en alguns casos fins a convertir-nos en *yuppies apostòlics*); actualment, la vida en comunitat pren el protagonisme d'una opció per la Vida Religiosa (no és necessari ser religiós per pregar o servir els altres en una missió, diuen els joves).
- Aquest protagonisme de la comunitat (al davant de la pregària i la missió) es detecta quan, per als joves,
  - la pregària d'una comunitat sense relacions fraterne és percebuda com a fraudulenta o hipòcrita (mentre que, en el passat, podia *sublimar* una realitat comunitària difícil),
  - una missió apostòlica sense el suport de la comunitat acaba per *cremar* el jove, ja sigui perquè experimenta la comunitat com un *pes* que limita la seva donació o perquè acaba perdent el sentit de la seva donació (quan en el passat, moltes vegades, la tasca apostòlica fou l'àmbit de realització personal al marge de la realitat comunitària, i també la raó que s'esgrimia per justificar l'existència de la comunitat, independentment de les relacions fraterne que s'establissin en el seu si).
- També cal preguntar-se si aquest debat sobre la qualitat de la vida fraterna no estarà amagant, de forma eufemística, la pro-

blemàtica del vot de castedat, sobre el qual gairebé no es parla mai (i sí, en canvi, sobre el vot de pobresa i el d'obediència).

- Amb tot, cal ser conscient que l'opció per la Vida Religiosa sempre ha de venir fonamentada per l'adhesió a un projecte, a una missió que captiva tota la persona (ara bé, sense perdre de vista els accents que cada època i generació posen en els diversos aspectes de la Vida Religiosa).

Conclusió: Aquests són els joves que tenim i que ens vénen:

- o canviem els joves perquè puguin assumir *aquesta* Vida Religiosa (empresa força il·lusòria),
- o canviem la Vida Religiosa perquè pugui ser assumida per *aquests* joves (i, lògicament, això s'ha de fer comptant amb ells, per pocs que siguin —aquí no valen les *majories* generacionals).

b) Vida comunitària i interioritat

- La vida comunitària ha resultat asfixiant per les seves exigències, que s'afegien a les de la missió (la comunitat com a primer camp de missió —diuen algunes constitucions), o insulsa per la seva instal·lació en la comoditat. Caldrà plantejar-se una vida comunitària estimulante com a espai per refer forces interiors i dinamitzar energies apostòliques.
- Un moment privilegiat de la vida comunitària són els espais de pregària (tant personal com comunitària) entesos com a moments de silenci, gratuïtat, participació...
- La comunitat té un paper fonamental en aquesta integració de la interioritat i la missió quan assumeix el seu paper d'acompanyant: no del que fan els seus membres, sinó d'allò que són, de com ho viuen, de com se senten... Parlem del que fem, però no de com ho fem, per què ho fem, com ho sentim, com ens hi hem situat... Potser serà necessari comptar amb algunes persones que es dediquin a assumir aquest paper de forma molt més explícita i eficaç.

- Aquesta és una de les tasques del superior i de la superiora, tot i que no en té l'exclusiva.
- Cal tenir presents els diversos nivells d'acompanyament, cadascun dels quals ha d'assumir la seva responsabilitat; si no és així, resulta un nivell d'acompanyament que queda per fer i difícilment pot ser substituït pels altres. Aquests nivells són: la comunitat com a tal, alguns germans i algunes germanes que ens fan costat des de l'amistat i el guiatge espiritual i el superior/a.
- La manca de consciència sobre les necessitats i moment espiritual de la comunitat i dels seus membres ens fa molt vulnerables en els nostres discerniments: només els fem sobre coses puntuals, però no sobre la globalitat de l'orientació de la nostra vida —personal o comunitària—, i encara menys sobre el moment espiritual en el qual s'està, ja que —segons sigui aquest— el discerniment en resulta necessàriament afectat.
- És important trobar espais de relació personal, d'aprofundiment..., ja que les activitats ens esgoten si no van acompanyades d'aquests espais per refer-se: cal donar-se temps.

c) Comunió de carismes: diàleg intercongregacional

Davant la manca de vocacions, ¿és millor anar constituint unitats administratives cada vegada més grans dins les pròpies institucions o es podria pensar en formes de col·laboració intercongregacional en àmbits locals?

¿El vigor del propi carisma ajuda la nostra visió eclesial o ens és una dificultat per eixamplar els nostres horitzons?

- Aquest moment de dificultat vocacional pot ser viscut amb desencís i resignació o com un moment de gràcia per la superació i revitalització que ens està convidant a impulsar. Quan s'enfonsa el *Titanic* no cal perdre temps ordenant les cadires de coberta, cal anar a l'essencial, allò pel qual val la pena lluitar perquè sobrevisqui: no s'ha de prendre aquesta imatge com a derrotista, sinó com a *escatològica*, en el sentit més evangèlic del terme, tal com feia Jesús.

- En aquest sentit, no es veu gens clara la importació de vocacions des d'altres continents:
  - no és clar el favor que es fa a aquestes persones, en desplaçar-les del seu medi sense que això sigui degut a una opció personal lliure de condicionants interns a la institució;
  - no és clar el servei evangèlic que es pot fer en aquest entorn des d'aquesta situació, sobretot quan amb aquestes persones se cerca de mantenir obres que en el passat han estat molt oportunes però que avui han perdut bona part de la seva justificació i significativitat evangèlica.
- A vegades s'idealitza tant el propi carisma i el fundador que això ens fa incapaços de col·laboracions intercongregacionals; es tracta d'una idolatrització escleròtica que bloqueja la recerca de solucions més creatives i evangèliques. Per exemple:
  - En la formació: fomentar la col·laboració entre centres de formació teològica a Catalunya.
  - En les obres apostòliques: suscitar la creació o sosteniment d'obres intercongregacionals.
  - Restar atents als signes dels temps també passa per preguntar-se com envellir dignament:
    - ~ dintre d'un hospici, fent comunitat amb altres avis, costat per costat
    - ~ en una casa interprovincial, fent comunitat amb religiosos i religioses d'altres congregacions
    - ~ en una residència de gent gran de la pròpia institució, però compartida amb altres avis seglars...
- El moment difícil pel qual han passat l'ensenyament i la sanitat hauria estat una ocasió interessant per integrar obres i presències apostòliques. Els més petits s'hi han vist abocats, i els més grans s'han pogut mantenir. En tot el procés de reconversió s'ha notat una gran dificultat per al diàleg: grans que s'han ofert i petits que han rebutjat o s'han inhibit; petits que demanen ajut al veí gran, que s'ha fet el sord, petits que s'ajunten,

però per força major, sense creure en aquesta unió... Fins i tot les institucions d'Església que coordinen aquestes obres no han ajudat, no s'han «mullat» no s'hi han compromès... I aquest tema tot just està començant, ja que fins ara per a molts no-més han estat previsions, però ara vénen realitats.

- Si hi ha dificultat per al diàleg intercongregacional, no és per la diferència de carismes, sinó per no haver-lo aprofundit. Viure en la superfície de l'experiència fundacional significa quedar-se arrapat a les formes més que no pas als continguts, condició per esdevenir intransigent o integrista. El camí que es proposa és el d'anar a les fonts on s'inspiren els nostres carismes, i a l'origen tots ens retrobarem.
- Les millors persones de tota tradició religiosa són els místics: són els més identificats i compromesos amb la pròpia fe i, alhora, els més capaços de comunió, de tolerància i d'aprendre de tothom per més variades que siguin les persones. La mística combina oposats: la màxima identitat és el camí per a la màxima comunió.
- No es tracta d'unir-se per sincretisme (la unitat no es construeix per la renúncia a la pròpia veritat): «Si s'aprofundeix la pròpia tradició, arribarà un moment que tots ens adonarem que tenim els peus sobre la mateixa terra» (Gandhi).
- Quan ja no ens omple l'experiència de Déu, cerquem de substituir-la per l'ego institucional: els èxits numèrics, l'activisme i l'eficàcia reconeguts, l'extensió de la presència i notorietat públiques, la difusió social dels propis emblemes..., com si fos un partit o una ideologia i no una vida que s'alegra de compartir el que ha descobert i simplement ho proposa.

d) Comunió amb els seglars

- Les experiències d'Àfrica, Amèrica i de les *missions populars* ens diuen que tot s'estructura entorn de la comunitat eclesial.
- Quan hi ha hagut oportunitat de compartir des de diversos carismes i vocacions, tothom n'ha sortit enriquit i reforçat en la seva pròpia vocació: la vocació matrimonial enriqueix la religiosa i a la inversa.

- No es tracta de noves fórmules de captar vocacions per perpetuar models antics, sinó que les vocacions només responen als nous models: en aquest sentit, és molt important configurar un model eclesiològic integrador de tots els creients (seglars, religiosos, religioses clergues, homes, dones...).
- Gairebé totes les institucions religioses busquen formes d'integració dels seglars en la vivència de l'espiritualitat, carisma i missió de la congregació (no s'hauria de fer amb intencions de crear un *succedani* per causa de la manca de vocacions, malgrat que en algun cas s'hi cau).
- Des del Vaticà II, els seglars són cridats pel seu propi nom i des de la seva pròpia condició a assumir un paper protagonista dins la comunitat eclesial (malgrat les vacil·lacions i temors d'alguns documents oficials).
- En els nous moviments eclesials els seglars assumeixen un rol totalment divers al de les *parròquies tradicionals*: per a tots es demana un model eclesial integrador, «som Església, però no l'esgotem».
- Cal anar configurant diversos models per experimentar la comunitat que tot moviment i comunitat local és cridada a viure. La parròquia entesa com a *comunitat de comunitats* és un d'aquests models, però no esgota les possibilitats d'expressar la comunió.

e) Provisionalment, veiem les següents conseqüències de tipus estructural

- Obrir la comunitat religiosa a l'entorn eclesial, articulant fórmules estructurals que facin visible un model eclesial local de *comunitat de comunitats*.
- Cada comunitat haurà de plantejar-se quins trets viu parabòlicament, exageradament..., perquè siguin significatius per a l'entorn.
- La Vida Religiosa, perquè sigui significativa del valor de la fraternitat evangèlica, haurà d'assajar fórmules de vida comuni-

tària compartida (intercongregacional, amb seglars, ecumènica, amb grups marginals...).

- És important distingir el *camp de missió* de l'*habitatge comunitari*: però tant l'un com l'altre han de ser oberts i significatius des del punt de vista evangèlic.
- En la mesura que es pugui, es tracta de desinstitucionalitzar la Vida Religiosa i canviar el centre de gravetat de l'organització a la vida.
- Perquè la refundació sigui possible, s'ha de donar per entesa una certa divisió i tensió: no serà possible si esperem que tots ho compreguin i ho assumeixin. Caldrà donar vies als qui ja no estan en condicions d'assumir gaires canvis.
- Hi ha uns eixos que sempre s'han de tenir presents: fer auto-crítica, unir forces, prendre la iniciativa (i no esperar que tot vingui de dalt)...

MISSIÓ

a) Carismes i Vida Religiosa

- Tots els carismes són respostes a les necessitats que es van plantejar en una època determinada, necessitats que el fundador de cada institució va voler atendre. Preguntar-nos quines són les necessitats fonamentals del món d'avui és un bon punt de partença per a la refundació de les nostres congregacions i un bon punt de trobada per a totes les institucions.
- El nostre món necessita trobar:
  - accés a la transcendència i a la interioritat,
  - camins d'humanització,
  - incorporació dels exclosos i marginats,
  - superació de les divisions (econòmiques, racials, polítiques, personals...).
- En conseqüència, la Vida Religiosa que vulgui ser evangèlicament significativa s'haurà de plantejar com esdevé signe de transcendència, d'humanitat, de solidaritat, de tolerància i de fraternitat... L'evangelització s'entén com a assumptió d'aquestes claus més que no pas com a assumptió d'una determinada perspectiva ideològica.
- Dediquem molts esforços en alguns ambients, ¿són els adequats? Cal fer-se present en tots els ambients, però no de qualsevol manera: allò que és significatiu per a un context no ho és per a un altre; i en tots els ambients és imprescindible des d'una mateixa opció de fons: des de la perspectiva dels empobrits. No es tracta *del lloc on* realitzem la nostra acció, sinó *des d'on* la fem i la vivim.

b) Binomi «Interioritat-Missió» en la Vida Religiosa

¿La Vida Religiosa del futur ha de ser signe de transcendència, o aquest és un tret característic de la Vida Religiosa del passat que resulta poc significatiu per a la nova societat tecnificada?

- A primera vista, no sembla que la gent necessiti avui *gran consol espiritual* ni que s'apropin a l'Església per sadollar les *pregones necessitats espirituals de l'ànima*, sinó més aviat el que atrau és la capacitat de provocar i suscitar compromisos en favor d'una societat més humana i justa. Però per un altre cantó es nota una gran set d'interioritat que s'expressa avui de diverses formes, normalment al marge dels àmbits tradicionals.
- El Concili va fer una gran tasca renovadora i simplificadora de nombrosos elements que feien pràcticament invisible l'experiència espiritual a la qual responien. El resultat sembla que ja estat, en part, que la *casa* ha quedat molt neta però molt buida.
- Fa uns anys es va treballar molt el tema de l'equilibri «acció-contemplació», que va deixar tota una generació de gent formada en pregària, espiritualitat apostòlica, i amb inquietuds per integrar encarnació, compromís i interioritat. Avui no es nota aquesta tensió: la pregària es considera més aviat una *aspirina* davant les necessitats o el ritme estressant de la vida.
- La inhibició davant l'experiència espiritual té unes matisacions diverses segons les generacions:
  - Per als més grans, els temes solidaris han pres un relleu central, desplaçant fins a l'anècdota l'àmbit del cultiu espiritual. Sense voler-ho, determinats grups cristians d'acció social semblen autèntics partits polítics, moguts per un ideari inspirat en l'evangeli, considerat com una declaració ideològica de principis per orientar l'acció. Els ha quedat molt marcat allò de «l'acció ja és pregària».
  - Per als més joves, no sols es pot prescindir de la pregària, sinó també de Jesucrist. Per comprometre's, no cal recórrer a Jesucrist; però tampoc hi ha rebuig: s'hi troben bé. S'ha perdut el referent, i Déu ha deixat de ser personal en l'experiència íntima.

- Si aquest camp de l'espiritualitat resta sense cultivar per part de l'Església, altres vénen a omplir-lo, i no se sap gaire de la garantia alliberadora dels camins que ofereixen: tendències orientals, *new age*, consciència còsmica, panteisme...
- Cal notar com els joves i les persones que se senten atretes per lliurar la seva vida al servei de l'evangeli detecten un dèficit important en l'àmbit de l'experiència espiritual que proposen les institucions de vida activa, malgrat sentir-se inicialment inclinats per comprometre's en aquest tipus de vida. En el procés de recerca, acaben assajant la incorporació en comunitats de vida contemplativa, malgrat no estar segurs que aquesta sigui la seva vocació.
- La Vida Religiosa activa ha resultat tan estressant o tan instal·lada que, ja sigui per un extrem o per l'altre, ha provocat l'acomadament dels religiosos i de les religioses davant la televisió, és a dir, un estil de vida molt còmode en l'àmbit privat, per compensar el desgast o per inèrcia.
- Cal ser conscient que un element fonamental del qual brollen totes les reformes és la vida de pregària, que es tradueix habitualment en una significativa simplificació de l'estil de vida.
- Per mantenir el ritme i la profunditat del compromís, ens és absolutament necessari un espai de reserva i d'alimentació, no dissenyat des dels criteris de la comoditat, sinó dels de la humanització.
- Els joves no saben expressar un diagnòstic sobre la vida interior de les comunitats religioses —assenyalen anècdotes—, però capten intuïtivament una sensació sobre la realitat del que s'està vivint, i detecten si els omple o no.
- Aquest àmbit de la vida interior necessita habilitar unes formes per poder-se expressar i créixer, però l'existència d'aquestes no assegura que es doni la realitat d'allò que pretenen. Per tant, és important estar atent a la realitat que es vol cultivar amb aquestes formes, si es verifica (a quin nivell, en quin grau, amb quina tendència, quins fruits...), i no solament estar atents a les formes.
- Aquest tema pot resultar alleugerit o agreujat segons sigui l'experiència comunitària.

c) **Compartir la missió amb els seglars**

¿La incorporació dels seglars en la vida activa de la missió evangelitzadora de l'Església deixa els religiosos i les religioses sense una identitat clara, o caldrà definir funcions específiques per tal de preservar la significativitat de la vocació religiosa?

- És curiós veure avui que cada vegada més els seglars descobren les seves professions com a vocació i realització d'una crida evangèlica a encarnar algun aspecte: és especialment rellevant entre els mestres.
- En alguns llocs es planteja la participació dels seglars com una distribució de funcions: ¿on és millor que estiguin els religiosos i les religioses perquè la seva presència sigui més eficaç o significativa? Llavors es fa una distribució de feines dins l'obra apostòlica (la gestió per als seglars i l'activitat docent o sanitària per als religiosos i les religioses, o a la inversa) o de les obres apostòliques (les empreses —col·legis, hospitals...— per als seglars i els llocs de frontera per als religiosos i les religioses).
- De forma subliminal s'està dient que:
  - els religiosos i les religioses podem escollir lloc de treball i ells no;
  - les obres o funcions que no volem els religiosos i les religioses els les traspassem;
  - el carisma és qüestió d'obres o de funcions;
  - necessitem un espai de missió exclusiu per protegir la nostra identitat...
- Ara bé, si una obra o funció no és bona per a nosaltres des del punt de vista evangèlic, tampoc ho és per als seglars: l'obra o funció no s'ha de traspasar, sinó que s'ha de tancar o suprimir. Els seglars cerquen germans en la fe amb qui compartir totes les funcions i totes les obres (*traspasar* per evitar el tràngol de *tancar* no sembla una gran heroïcitat).
- Els seglars reclamen un espai propi en pla d'igualtat i entès com a patrimoni comú. Arrenquen d'un mateix punt de partença: es qüestionen l'evangeli i es pregunten com poden servir-lo.

- S'ha de confiar en la força de la gent: participarà, però ho farà des del seu llenguatge.

¿La participació dels seglars en els nostres carismes respon a la necessitat de sobreviure o respon al dinamisme intern del propi carisma, del qual no som propietaris, que és capaç de traspasar els límits de les nostres institucions?

- Hi ha dues perspectives diverses a l'hora de plantejar-se aquesta participació dels seglars:

1) Des de les obres, on els religiosos i les religioses en som titulars:

- ¿Ens dediquem als seglars que no necessitem per dur a terme la nostra tasca apostòlica? Si no és així, què cerquem a través d'ells?
- Si les nostres institucions tinguessin novament un gran nombre d'incorporacions, ¿podríem prescindir dels seglars en algunes de les tasques que ara els confiem? Si així ho féssim, què els estem dient ja avui?
- De tots els seglars que hi ha a les obres de l'Església (escoles, hospitals...), ¿quants n'hi ha per opció —malgrat que sigui legítima la recerca d'un lloc de treball? Si n'hi ha pocs, ¿això justifica les nostres desconfiances i prevencions?
- La seva participació en les nostres institucions, quin límit té? ¿Fins on estem disposats a deixar que entrin? ¿També en la definició d'orientacions i línies de futur? ¿O en les noves encarnacions futures del carisma? ¿I en la mateixa definició o formulació del carisma quan les noves situacions ho exigeixin?
- Si posem límits a la seva participació, quin concepte de *participació* els donem a entendre? ¿I si no en posem?
- És curiós comprovar que, en parlar de seglars des d'aquesta perspectiva, moltes vegades s'acaba parlant d'economia: jornades partides de forma compartida, retribució de les dedicacions, compartir els béns entre institucions per afavorir una dedicació gratuïta també dels seglars...

2) Des de les missions evangelitzadores, compartint una mateixa situació laboral:

- Pensar sobre el futur de la Vida Religiosa i de les nostres pròpies institucions en un medi intercongregacional ens estalvia de caure fàcilment en la utilització dels seglars per assegurar la nostra pròpia pervivència.
- Compartir braç a braç la mateixa situació i, des d'aquesta, treballar per anar transformant la realitat ens enriqueix mútuament, però cal estar disposat a l'aparent reducció de l'eficàcia, al cansament, a la paciència...

¿La nostra presència i cooperació amb els seglars, aporta alguna cosa a aquests seglars?, ¿i a nosaltres?

- Les nostres vocacions haurien de ser motors de dinamisme per elles mateixes, i aquest mateix dinamisme ha d'inspirar les formes que calen per mantenir-lo i fer-lo progressar. Això ho fan els seglars de forma immediata, per intuïció: un discerniment senzill però profund revela un primer pas, suficient per donar-lo, sense necessitar de veure tot el camí i el destí final d'allò que s'inicia. El desig de seguretat de les nostres institucions impedeix de verificar l'autenticitat de les crides, i això provoca que moltes energies es malmetin i tot acaba en paràlisi. Si som coherents, les mateixes precaucions s'haurien de prendre per verificar l'adequació actual a la voluntat de Déu de les tasques heretades.
- El contacte amb el seglars ens ha humanitzat i normalitzat: una vida compartida ens esponja. El contacte amb els problemes reals de la gent ens fa més naturals, flexibles, tendres i acollidors.
- Els seglars cerquen germans en la fe per il·luminar el seu itinerari i a partir de la seva pròpia situació: família, treball... En els religiosos i les religioses troben una perspectiva de contrast i de suport que els ajuda a créixer en la seva pròpia resposta a les crides de l'evangeli.

d) Provisionalment, veiem les següents conseqüències de tipus estructural

- Enriquir la vida de la comunitat eclesial local amb multitud de tasques, responsabilitats i carismes... de forma que tothom s'hi pugui sentir cridat a aportar alguna cosa i implicat en algun camp.
- El model eclesial local de *comunitat de comunitats* necessita de coordinadors i servidors de la unitat, però la participació que promou va directament en contra de la monopolització i centralització per part d'un dels carismes o funcions (visió tradicional del ministre ordenat).
- La vida cristiana seglar és cridada a adquirir un lloc propi dintre la comunitat eclesial (i religiosa) de forma que ja és impossible pensar el futur de qualsevol institució religiosa sense comptar de manera explícita amb els seglars.
- És important distingir el *camp de missió* de *l'habitatge comunitari*: però tant l'un com l'altre han de ser oberts i significatius des del punt de vista evangèlic.
- Al mateix temps que se cerca la inserció, caldrà dotar-la de signes de transcendència que la fonamentin, l'alimentin i l'expressin.

GRUP 4

INTRODUCCIÓ

El grup 4 el formàvem deu membres del col·lectiu abadesses-abats i provincials (en exercici o ja jubilats): Núria Casas, Companyia de Maria; Enric Castells, caputxí; Mireia Galobart, religiosa de l'Infant Jesús; Josefina Ramos, concepcionista; Pilar Rovira, Institució claretiana; Lurdes Solé, monestir de les Puelles; Domènec Valls, salesià; Benjamín García (Sant Pere ad Víncula); Catalina Verdera (Paüla); Oriol Tuñí, jesuïta. Tenint en compte els compromisos dels qui estaven encara en exercici, vam decidir de trobar-nos un dissabte cada mes, al matí. Al llarg de dos cursos ens vam trobar regularment (quinze trobades de 10 h a 12 h). El lloc de trobada (tret de la presa de contacte) va ser el monestir de Sant Pere de les Puelles. L'ambient de les trobades va ser de gran confiança i de molta familiaritat. Cal remarcar que el nombre d'assistents a les trobades va ser molt alt (entre set i nou persones).

El primer curs el vam dedicar a parlar informalment i amb gran llibertat de quins trets ens semblava que podien caracteritzar la vida religiosa en el futur, atesos els molts aspectes que la semblen condicionar, però tenint en compte també la dinàmica i la creativitat que sempre l'han marcada.

El segon any el vam dedicar a aprofundir els tres vectors que van constituir el nucli fonamental del document final del sínode sobre la vida religiosa. Ens vam dividir en tres grups (3 – 3 – 4) i cada grup va redactar un document de treball sobre un dels tres temes (Identitat – Comunió – Missió). Després, en trobades successives, vam anar esmenant i completant els tres documents. Vam dedicar dues sessions conclusives a repassar el document conjunt, que enllaçava les tres parts.

El clima va ser de gran cordialitat, de gran llibertat i de consciència que la nostra aportació (persones grans, amb un pes de tradició molt fort) havia de procurar mirar més cap endavant que no pas enrere. Com ja ha quedat insinuat abans, ens hi vam trobar molt bé i la feina no va resultar pas feixuga.

Josep-Oriol Tuñí

IDENTITAT

És un concepte dinàmic. La Vida Religiosa és vocació (crida), descoberta d'un projecte en la línia amb el que anomenem consells evangèlics (maduresa i afectivitat —treball, compartir, honradesa— llibertat i autoritat). És, doncs, itinerari i creixement que demana models d'identificació. En ser relació, evoluciona i canvia segons la percepció de la realitat (Déu, Jesús, Església, Societat). Aquesta quasi definició de la Vida Religiosa (descoberta, itinerari de recerca i d'acció apostòlica fet amb nosaltres) ha guiat insensiblement la nostra reflexió.

Hi ha cinc nivells:

1. La persona. La personalitat

- Clima de respecte, de diàleg, d'estimació, de pau i d'alegria.
- Capacitat d'acolliment i de servei. Mútua acceptació. Generositat.
- Flexibilitat, obertura i compassió.
- Acceptació dels límits, de la realitat.

El tema de la persona i el respecte i valoració de cada persona ha tingut una prioritat sorprenent (no pretesa) en les nostres trobades. Resulta significatiu que un grup de religiosos i de religioses de l'àmbit de govern dins la Vida Religiosa hagi constatat que aquí hi havia una veritable prioritat: la Vida Religiosa és un camí de realització i de felicitat. Ha de ser valorat i atresorat com a tal.

Reptes, interrogants: massificació, anonimat, competitivitat, maduració lenta.

2. Relació amb Déu

- Actitud i recerca compartida amb els altres creients.
- Valoració d'aspectes vivencials i d'experiència.
- Estima de l'oració, de la interioritat, de la profunditat del silenci.
- Paraula sòbria, amb contingut, planera.
- Experts en la pregària (relació amb Déu). Ser transparents.

Aquest punt i el següent (relació amb el Crist) ens han semblat extraordinàriament importants. Malgrat les moltes diferències i mancances per la nostra part, hi ha una nova sensibilitat en l'experiència religiosa que convé subratllar: en el jovent hi ha molt més del que pensem. Hi ha una nova visió del Crist, una gran experiència de gratuïtat i de llibertat que empeny vers noves formes de Vida Religiosa que no coincideixen amb la forma com nosaltres hem viscut la Vida Religiosa. Hi ha una dinàmica de generositat i de renúncia esperançades que ens haurien de portar vers els marges, vers noves presències... amb molta més llibertat, amb molta més creativitat.

Reptes i interrogants que ja tenen realitzacions significatives entre nosaltres: diàleg ecumènic, interreligiós, amb no creients, amb escèptics.

3. Relació amb el Crist

- Teologia i espiritualitat de l'encarnació.
- Actitud d'humilitat i autoestima.
- Assumir la nostra humanitat amb els altres, especialment els pobres.
- Valoració de la gratuïtat.
- Compartir la passió per Déu i la passió per la humanitat.
- Seguiment en el dolor i la creu.

Reptes i interrogants: què té d'específic el seguiment del Crist en la Vida Religiosa? La dimensió escatològica.

4. Relació amb l'Església

- Reconeixement i valoració del carisma de la Vida Religiosa.
- Inserció en l'Església local. Voluntat de comunió.
- Testimoni dels valors del Regne.
- Vivència de l'Església com a sagrament, signe, camí, poble, instrument de salvació.

Reptes i interrogants: resituar-nos en l'Església. Fidelitat al propi carisma. El tema de l'Església (també jeràrquica) ha sortit sovint i amb tons més aviat negatius. No ens sentim empesos, ni ens sentim esperonats per la jerarquia. Més aviat ens sentim utilitzats o tolerats.

5. Relació amb la Vida Religiosa

- Retorns a les fonts del carisma original.
- Pluriformitat.
- Diàleg i cooperació intercongregacional.
- Recerca de formes de compartir el carisma amb els laics.
- Respecte i suport envers el rol de la dona religiosa en l'Església.
- Acompanyament dels religiosos i religioses grans.
- No ser protagonistes.
- Preocupació per trobar i deixar els espais adequats als religiosos i les religioses joves.

Reptes, interrogants: inculturació de la Vida Religiosa en la cultura del país. Presència i acompanyament en les transformacions socials, culturals. Concentració de la Vida Religiosa en els nuclis urbans. Vinculació entre els religiosos i les religioses en les comarques (iniciatives intercongregacionals).

COMUNIÓ

La comunió a l'interior de la comunitat

- Importància de recuperar la comunitat en un moment en què les circumstàncies de tipus sociològic de la mateixa han canviat notablement. Valors que no hi podrien faltar: la llibertat interior, la confiança i la comunicació.
- S'insisteix en la necessitat d'afavorir la comunicació fraterna. Cal propiciar les estructures que la poden facilitar: nombre de persones de la comunitat, disponibilitat de temps, etc. L'excessiva activitat pot ser una dificultat pràctica.
- El clima de comunicació fraterna ha de crear un àmbit humà i espiritual propici perquè els moments de dolor i de dificultat en el pla comunitari es converteixin en hores favorables d'intensa tonalitat pasqual, que estrenyin els vincles de comunió. I en el pla individual, perquè les persones rebin l'ajut serè i coratjós de la comunitat per integrar madurament el seu dolor i per a viure'l associat al misteri de Crist.
- Sembla ser que un element que faria que la Vida Religiosa fos més *signe* per als laics, per als joves, seria l'explicitació del que suposa compartir-ho tot econòmicament: els sous, els mitjans de treball, etc., sempre que es doni testimoni d'una clara austeritat.
- Una dificultat que, en la mesura que les nostres institucions es van envellint, s'acusa amb més força és el pes de la institució. Sovint les obligacions i les normes passen per sobre de la humanitat i de la comprensió. Convindria buscar mitjans perquè els joves no se sentin hipotecats per les institucions en el desenvolupament de la seva vocació a la Vida Religiosa.

- La figura del superior, a voltes, és encara una mica *mítica*. Caldria reflexionar sobre el rol que aquest desenvolupa en una dinàmica de l'obediència adequada als nostres temps. Potser una relectura del vot d'obediència per «l'avui i l'aquí»?
- Ens cal una ferma convicció que ha d'estar per sobre de la institució. Els religiosos i les religioses joves no poden ser *instrumentalitzats* en funció de la continuïtat de les obres. Cal que cada jove pugui realitzar aquella tasca de missió per a la qual estigui motivat i capacitat. D'aquí la importància de l'adequació de les obres a les noves circumstàncies sociològiques.
- Per a algunes institucions de caràcter apostòlic, la comunitat és l'àmbit que possibilita la integració del jove en el cos de la congregació. La comunitat és *en ordre a la missió*.
- Pel que fa a la integració dels pocs religiosos i religioses joves que hi ha a la majoria de les comunitats, és molt important el paper de la *generació pont*. Religiosos i religioses capaços de comprendre i d'estimar; de mirar el futur amb esperança.

Amb els joves en formació

- En la formació dels joves no sempre tenim prou en compte el concepte d'autoestima. Sovint parlem encara d'un *perfil* de religió i de religiosa. Ens fixem molt en els trets negatius dels candidats i no sempre maldem per desvetllar les seves potencialitats i capacitats.
- Hi ha unes categories de *poder* que estan per sobre de l'autèntica comunió. En relació amb els joves en formació, s'estableixen una mena de *tuteles* que, a voltes, no respecten prou el procés personal.
- La formació afectivosexual és molt important per a la vivència del volt de castedat, avui. És un aspecte que cal tenir molt en compte, atès el canvi d'òptica que s'ha donat en aquest camp.

En relació amb altres institucions i amb els laics

- Importància de fomentar la sensibilitat respecte de la intercongregacionalitat. En la mesura que aquesta vagi creixent, sorgiran realitzacions concretes.

- La relació amb els laics en ordre a la missió és cada vegada més intensa, sobretot pel que fa als que col·laboren en les nostres obres. Caldria, però, potenciar els àmbits que afavoreixen el compartir amb ells la nostra experiència i participar, en la mesura que sigui possible, en institucions d'iniciativa laïcal. Conviendria, en aquest marc, fomentar l'emancipació dels laics i procurar que no siguin tractats com a infants.

MISSIÓ

Alguns elements especialment significatius del futur de la missió dels religiosos i de les religioses a casa nostra són els següents:

1. Obertura i visibilització de la vida de les nostres comunitats

- Inserir-nos en els ambients populars, senzills, a partir de l'experiència del Déu de Jesucrist que ens envia, en comunitat, a fer present el Regne entre els pobres.
- Acollir fraternalment, amb cordialitat i alegria, els veïns, visitants..., donant-los la possibilitat de veure, conèixer i participar en la pregària, la vida fraterna i la missió de la comunitat.
- Ser expressió clara, amb la nostra vida, de valors com ara el respecte a la natura, la pau, el diàleg, l'acceptació de les diferències... que són valors compartits o enyorats per molts dels nostres germans.
- Implicar i compartir la vida, l'espiritualitat i la missió amb els laics, donant la màxima importància a oferir-los possibilitats per a la seva formació integral.

2. Opció preferent i clara pels pobres i exclosos en les seves diverses manifestacions i segons els carismes

- Fer-nos presents i atendre directament, amb cor de pobre, immigrants, aturats, discapacitats, fracassats escolars, famílies desfetes, drogoaddictes, presos, dones maltractades, ancians, malalts...
- Participar en aquells col·lectius que denuncien les injustícies, que lluiten per la promoció dels marginats, que cerquen marcs sociopolítics adequats.

- Participar en la mentalització sobre la injusta situació mundial i afavorir, alhora que s'hi pren part, respostes concretes a favor dels exclosos del Tercer Món, presència de religiosos i religioses com a missioners, promoció i formació de voluntariat, campanyes...
- Procurar descarregar-nos —sense malbaratar-les— de les excessives implicacions en les grans estructures que no ens deixen ser prou lliures ni prou significatius i que, d'altra banda, no són proporcionals a les possibilitats dels religiosos i de les religioses més joves ni són el més significatiu per a ells.

3. Testimoni i anunci de la Bona Nova, sobretot a les fronteres i als nous areòpags

Alguns àmbits preferencials:

- Els joves: educació/escola, universitat, treball, no integrats
- Els no practicants, indiferents, no creients
- La família
- El món del treball
- La cultura (món intel·lectual)
- Els mitjans de comunicació social

Algunes urgències:

- Donar importància a l'acompanyament personal i espiritual, als processos...
- Continuar oferint ambients on es visqui càlidament la fe, sense que es converteixin en refugis que allunyin de la vida.

ÍNDEX

Elements que marquen la novetat de la Vida Religiosa	3
Introducció	5
1. Respecte i valoració de cada persona	9
2. Experiència de Déu	15
3. Vida comunitària	19
4. Intercongregacionalitat	23
5. Mútua interpel·lació religiosos-laics	27
6. Significativitat de la nostra vida	31
7. Itinerància i mobilitat	35

ANNEX

GRUP 1

Introducció	45
Identitat	47
Comunió	53
Missió	57

GRUP 2

Introducció	63
Identitat	65
Comunió	73
Missió	83

GRUP 3

Introducció	93
Identitat	95

Comunió	103
Missió	111
GRUP 4	
Introducció	121
Identitat	123
Comunió	127
Missió	131